



Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Brusselse Steenweg 59 (Aalst, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019L66
December 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK



Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	8
1.1	Administratieve gegevens	8
1.2	Onderzoeksopdracht.....	10
1.2.1	Doelstelling.....	10
1.2.2	Onderzoeksvragen	10
1.2.3	Juridische context	10
1.2.4	Randvoorwaarden	10
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	11
1.3	Werkwijze en strategie	12
1.3.1	Methode	12
1.3.2	Fysisch geografische situatie	12
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	12
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	13
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	14
1.3.6.2	Geplande werken.....	15
1.4	Assessmentrapport.....	21
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	21
1.4.1.1	Landschappelijke situering	22
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	27
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	28
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	29
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	30
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	30
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	41
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	46
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	51
1.5	Synthese	55
2	Bibliografie.....	57



FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	9
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 9	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (©Google Streetview).	16
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Contour kelder en nutleidingen/putten weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Doorsnede (Bron: opdrachtgever).	19
Figuur 9: Grondplan ondergrondse parking (Bron: opdrachtgever).	19
Figuur 10: Zijgevel links (bron: opdrachtgever).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Hoogteverloop, ZW-NO en NO-ZW (Bron: Geopunt).	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische kaart (Bron: Geopunt). ...	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische kaart (Bron: Geopunt). ..	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	29
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Topografie van Aalst en omgeving op basis van het Digitaal Hoogtemodel (DHM). De zwarte driehoek situeert de oudste woonkern van Aalst op een steilrand van de Dendervallei. De stippellijn geeft de afbakening van de hoger gelegen leemrug met de koutergronden aan. Het plangebied is aangeduid met een gele ster. (De Groote 2013, 6) (Bron: AGIV en Onroerend Erfgoed).	42



Figuur 20: Kaart op basis van het 16de-eeuwse Stadsplan van Van Deventer met lokalisatie van de vroegmiddeleeuwse sites: 1. Het Zelfhof, 2. De Sint-Martinuskerk, 3. De Sint-Ursmaruskapel, 5. Het Sint-Jozefscollege, 6. De Hopmarkt, 7. Het traject van de handelweg Brugge-Keulen. Verder: de Dender en de Siesegembeek (blauw), het alluviale gebied (groen) en de hoger gelegen leemgronden (beige). Het plangebied situeert zich buiten de stadskern. (De Groote 2013, 9).....	44
Figuur 21: Lokalisatie van de volmiddeleeuwse sites. Plan op basis van het 16de-eeuwse stadsplan van Van Deventer met de castrale motte (1), het Zelfhof (2), de eerste stadsomwalling (3), de opgevlude winterbedding van de Dender (4), de tweede stadsomwalling (5) en de Grote Markt (6). Het plangebied situeert zich buiten de stadskern. (De Groote 2013,19).....	44
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de kaart van Jacob van Deventer, ca. 1560 (Bron: Cartesius).	47
Figuur 23: Projectgebied en omgeving weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).	48
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).....	48
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt). 49	
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	49
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).....	50
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).....	50
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	51
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1999 (Bron: Geopunt).....	52
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	52
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	53
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	53
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	54





TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	8
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.	21

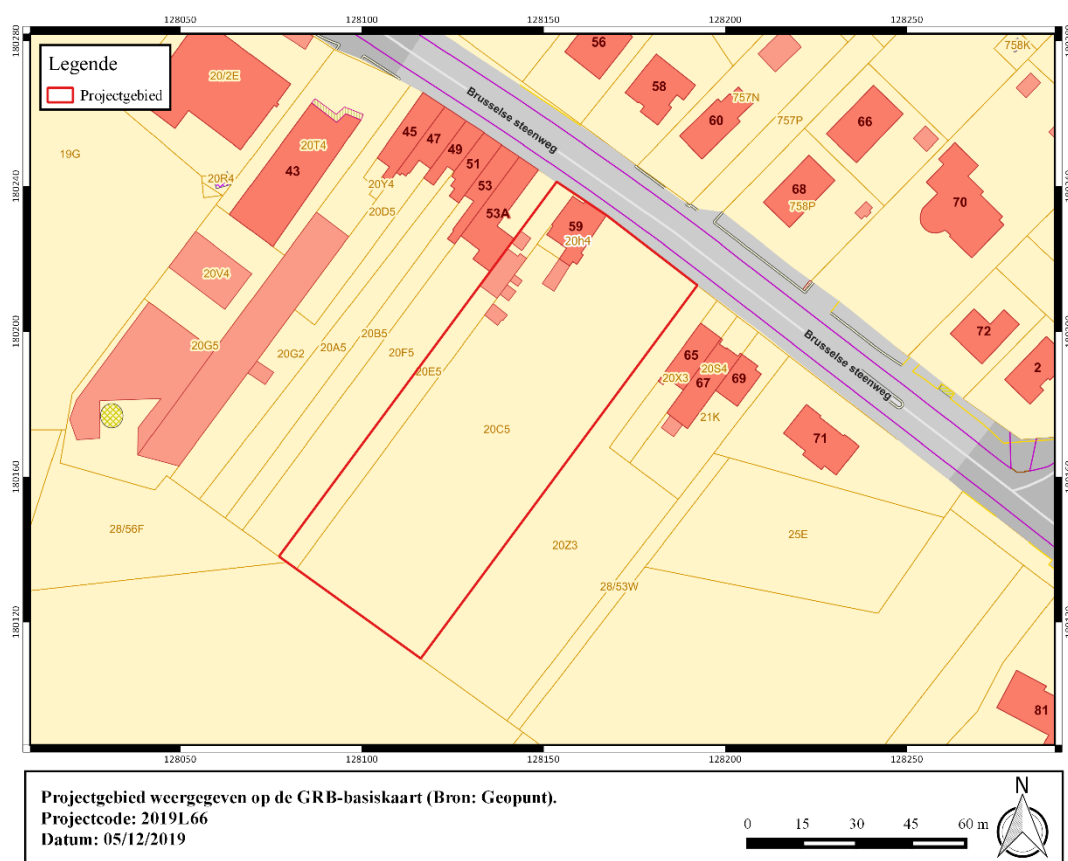


1 Resultaten van het bureauonderzoek

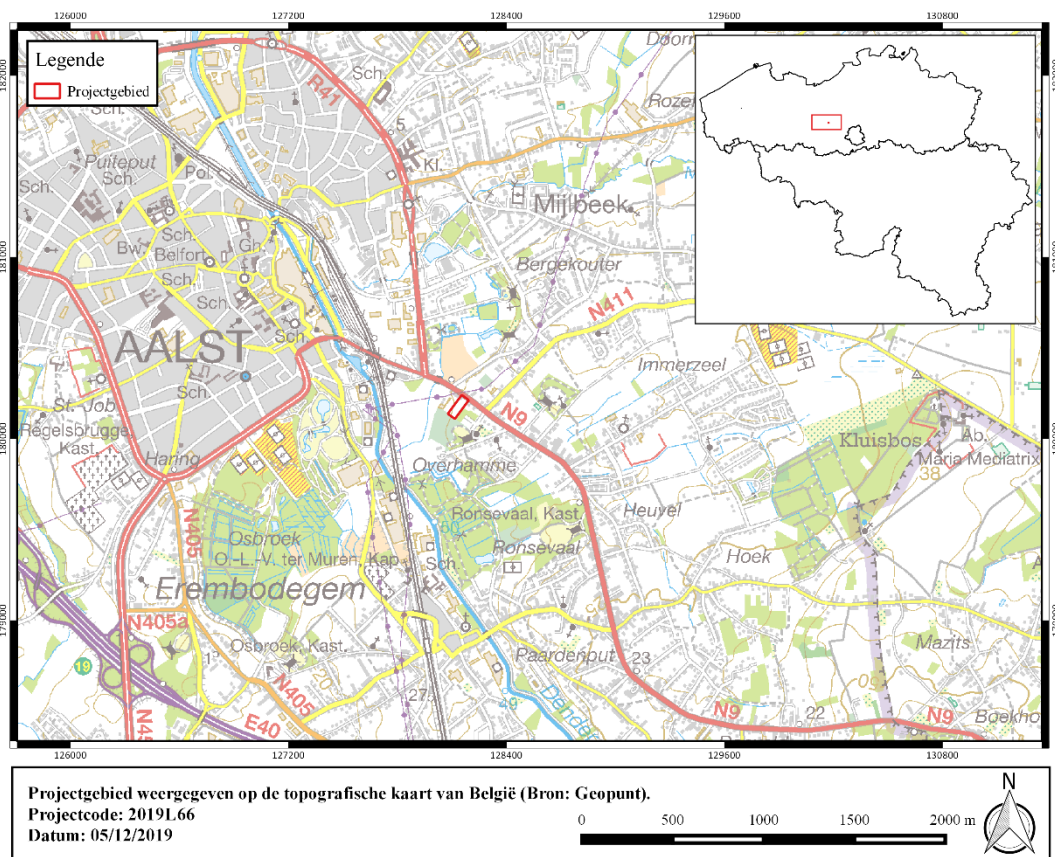
1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Aalst
	Deelgemeente	/
	Postcode	9300
	Adres	Brusselse Steenweg 59 9300 Aalst
	Toponiem	Brusselse Steenweg 59
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 128077$ $Y_{\min} = 180110$ $X_{\max} = 128192$ $Y_{\max} = 180241$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Aalst, Afdeling 4, Sectie G, nr's 20c5, 20e5, 20h4 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	



Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).



Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).



1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarden en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als parkgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 6178 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Momenteel is nog bebouwing aanwezig die gesloopt dient te worden.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.



1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Brusselse Steenweg 59 Aalst (Greenway) werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).



1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

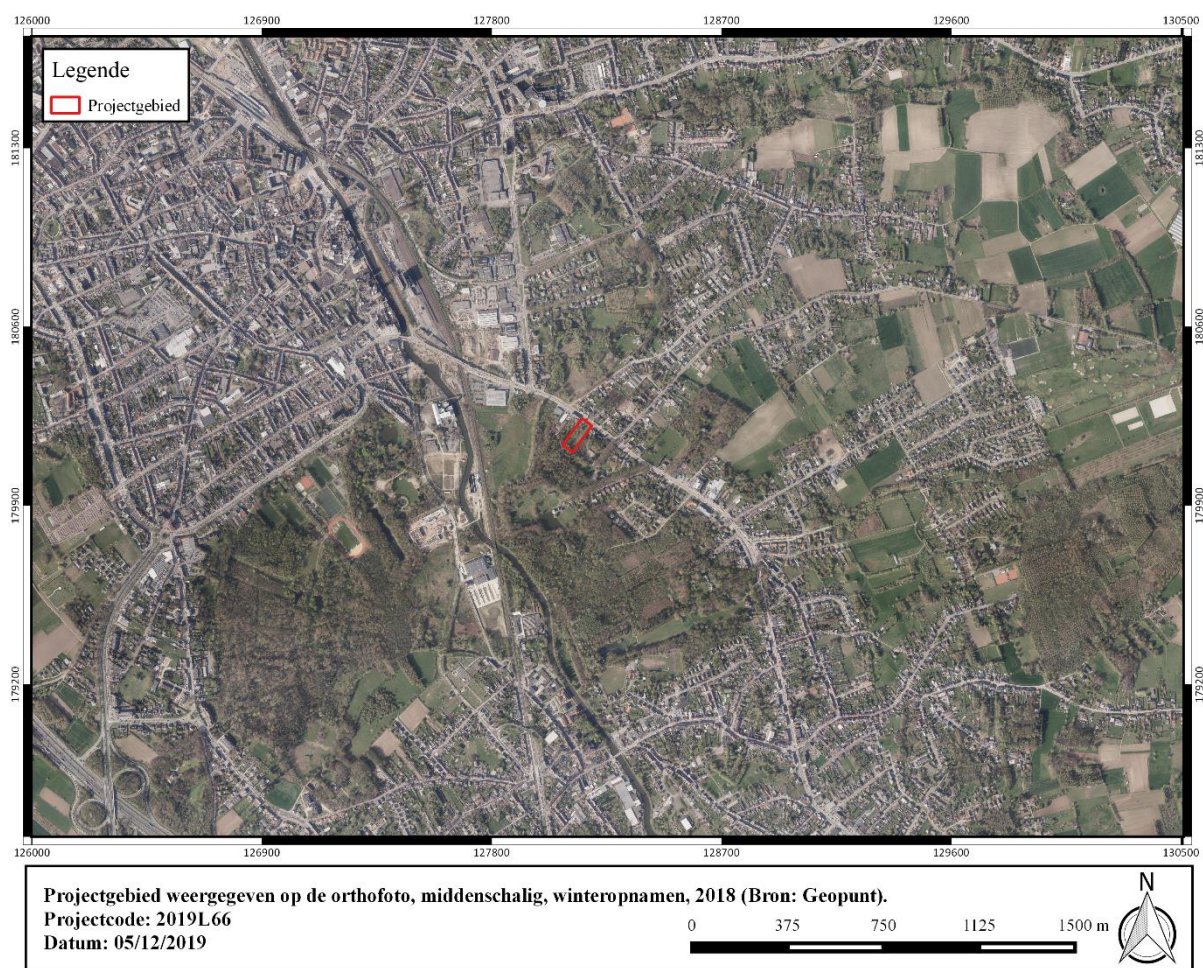


1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Aalst, in de provincie Oost-Vlaanderen. De stad grens in het noorden aan Dendermonde, in het oosten aan Asse, in het zuiden aan Ninove en in het westen aan Lede. Aalst is een van de belangrijkste industriële en commerciële centra van Oost-Vlaanderen.

Het plangebied situeert zich aan de Brusselse Steenweg, ter hoogte van huisnummer 59, en op zo'n 1,5 km ten zuidoosten van de huidige stadskern van Aalst. Het projectgebied beslaat een oppervlakte van ca. 6178 m² en omvat percelen 20c5, 20e5 en 20h4 van afdeling 4, sectie G. de noordoostelijke grens sluit aan bij de Brusselse Steenweg; de zuidoostelijke grens wordt uitgemaakt door perceel 20z3; de zuidwestelijke grens wordt bepaald door perceel 28b; en de noordwestelijke grens wordt uitgemaakt door perceel 20f5. Op zo'n 360 m ten westen van het plangebied stroomt de Dender.



Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 6178 m².

Op heden is ca. 300 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing is residentieel van aard en situeert zich in het noordelijk gedeelte van het plangebied. Het overige gedeelte van het plangebied is in gebruik als een tuin bestaande uit een grasveld met verspreid een aantal bomen.



Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).



Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (©Google Streetview).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de bouw van een halfopen meergezinswoning, bestaande uit een ruim aantal appartementen, met ondergrondse parkeervoorzieningen. Om dit te kunnen realiseren dient de bestaande bebouwing gesloopt te worden.

Over een oppervlakte van ongeveer 913 m² wordt bebouwing gepland. Het appartementsgebouw bestaat uit 5 verdiepingen, inclusief ondergrondse parking. De contour van de ondergrondse parkeergelegenheid valt samen met de contour van de nieuwbouw. In functie van de aanleg van de parkeergelegenheid zal een bodemingreep nodig zijn tot max. De maximale diepte voor deze uitgraving bedraagt ca. 3,65 m-mv, incl funderingsplaat. . Deze ondergrondse ruimte zal plaats bieden aan 25 auto's, een fietsenstalling en een afvalberging. De parking kan bereikt worden via een inrit in het oosten, een lift en een trap.

Over een zone van ongeveer 616 m² zal verharding aangelegd worden in de vorm van terrassen en wegenis. Hiertoe wordt een uitgraving van ca. 0,50 m-mv gerekend. De terrassen zullen niet waterdoorlatend zijn, de private doorgang naar de tuinzone in het westen bestaat uit grasdallen en de verharding in het noorden uit waterdoorlatende klinkers. Daarnaast zijn er twee regenwaterputten van telkens 10.000 liter, en drie septische putten voorzien. De putten worden aangelegd tot een diepte van ca. 1,5 – 2 m-mv, aan de noordzijde van de nieuwbouw.

Centraal binnen het plangebied zal een wadi van ca. 25 m² aangelegd worden. De verwachte diepte van de uitgraving bedraagt ongeveer 0,45 m-mv. Deze wadi is te verwerken in het tuinontwerp. Het overige gedeelte zal ingenomen worden door een groenzone. Hiervoor zullen tevens inheemse planten gebruikt worden. De maximale bodemingreep ter hoogte van de tuinzone zal 40 cm-mv bedragen.





Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).



Figuur 7: Contour kelder en nutsleidingen/putten weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)
Quartair	Type 1: eolische afzetting / hellingsafzettingen Type 3a: fluviatiele afzettingen / eolische afzetting / hellingsafzettingen / fluviatiele afzetting
Bodemtypes	OB, OT
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	10,5 – 11,3 m TAW
Hydrografie	Denderbekken (deelbekke: Midden-Dender)

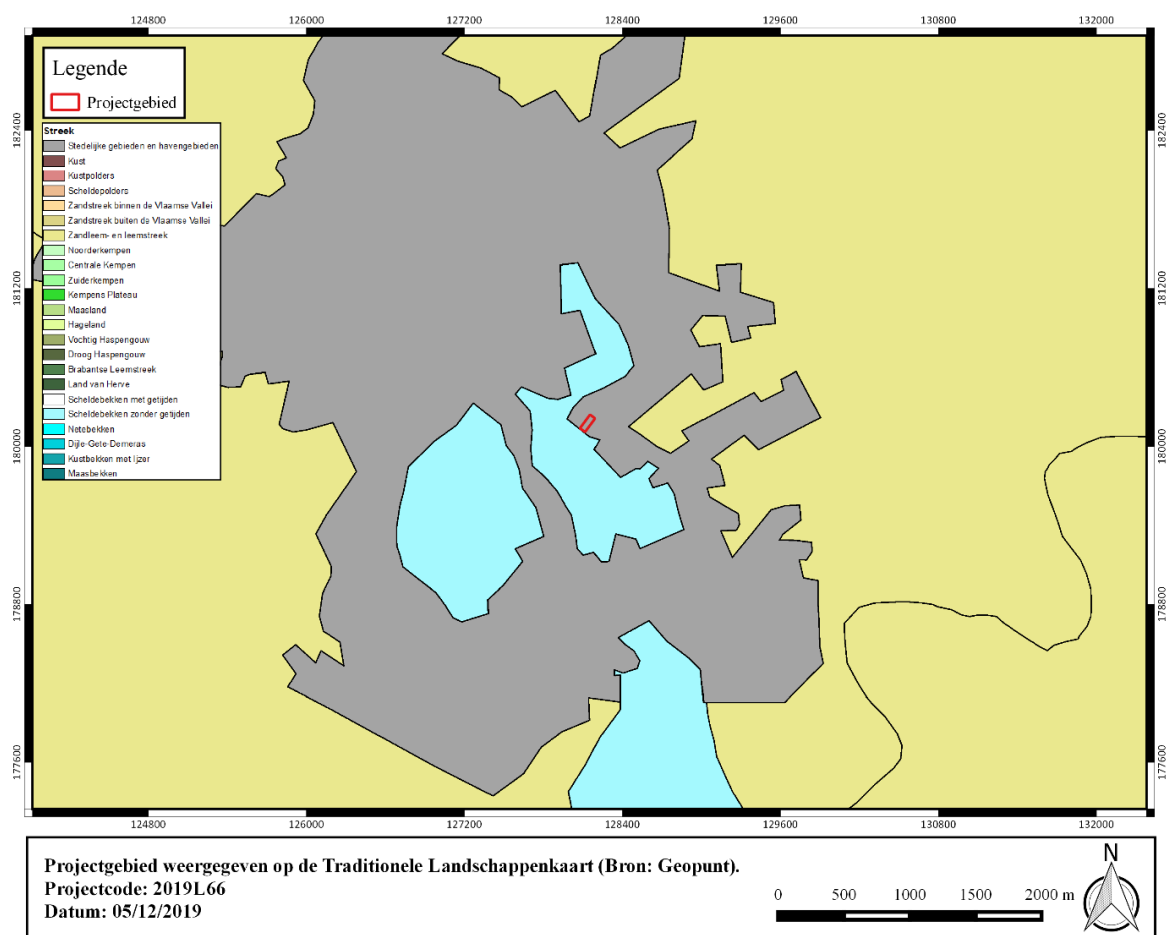


1.4.1.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk gezien is Aalst gelegen op de overgang van de zandstreek in de Vlaamse Vallei in het noorden en de zandleemstreek in het zuiden.. Aalst is gelegen op het Haspengouws Plateau en wordt van het zuiden naar het noorden toe doorsneden door de Melsterbeek. Het hoogste punt van het grondgebied Aalst is gelegen in het Kravaalbos waar het toppen tot 73 m TAW behaalt. Rondom Aalst zijn meerdere heuveltoppen te lokaliseren. Ten zuidoosten bevindt zich het Pajottenland, ten zuidwesten de voorheuvel van de Vlaamse Ardennen.

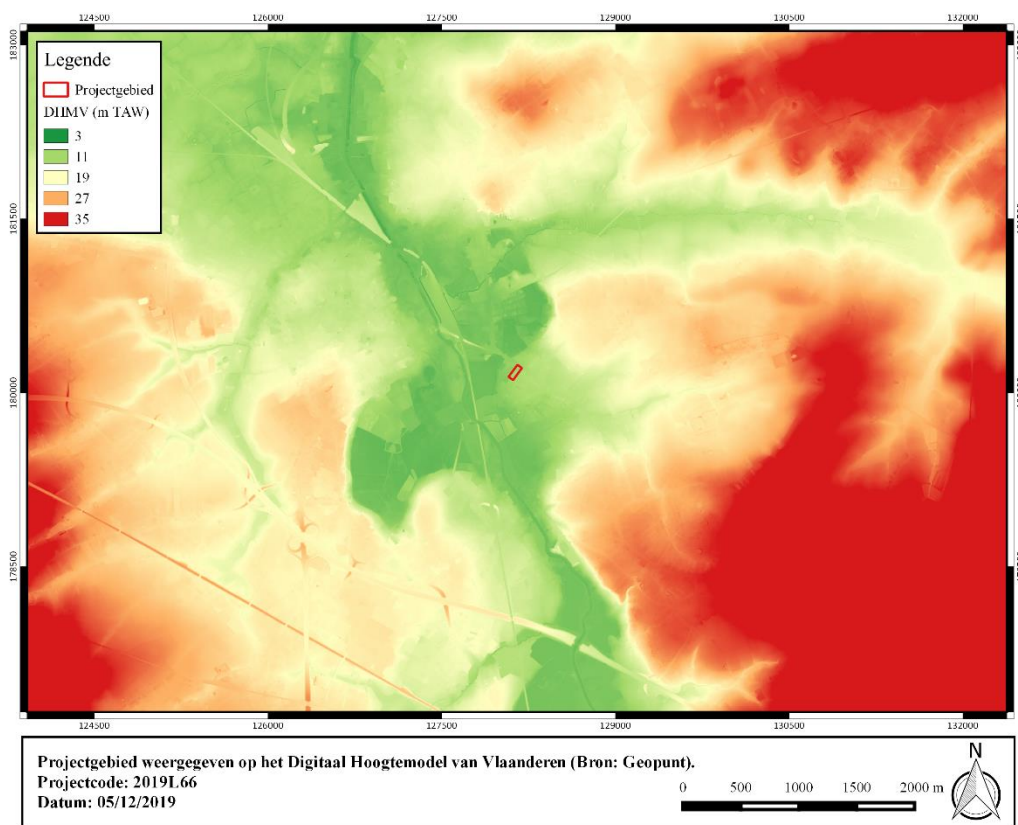
Het plangebied bevindt zich op de rechterflank van de Dender, op de overgang van de riviervallei en een hoger gelegen terras langs de Dendervallei. Mogelijk is het terrein (deels) opgehoogd in functie van de stadsuitbreiding van Aalst. Precies ten westen van het plangebied loopt de Beek van de vier hollen, ten zuiden loopt de Beek van de lege Voshollen. Ten noorden en ten zuiden lopen respectievelijk de Molenbeek en de Zomergembeek. Deze waterlopen wateren af richting Dender. Binnen de grenzen van het onderzoeksterrein schommelen de TAW waarden tussen 10,5 en 11,3 m TAW. Het plangebied helt licht af in (noord)westelijke richting. Het plangebied situeert zich op een hoger gelegen areaal dat wordt afgeschermd door een aantal beekvalleien en de vallei van de Dender. Deze landschappelijke ligging moet een strategische locatie geweest zijn voor bewoning en bewerking in het verleden. De ligging op de overgang van de riviervallei richting hoger gelegen terrein, omgeven door kleinere beekvalleien en stromen waar overlappende biotopen op verschillende seizoenen geëxploiteerd kunnen worden moet daarenboven ook interessant geweest zijn voor groepen rondtrekkende jager-verzamelaars.

Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het Denderbekken met deelbekken Midden-Dender.

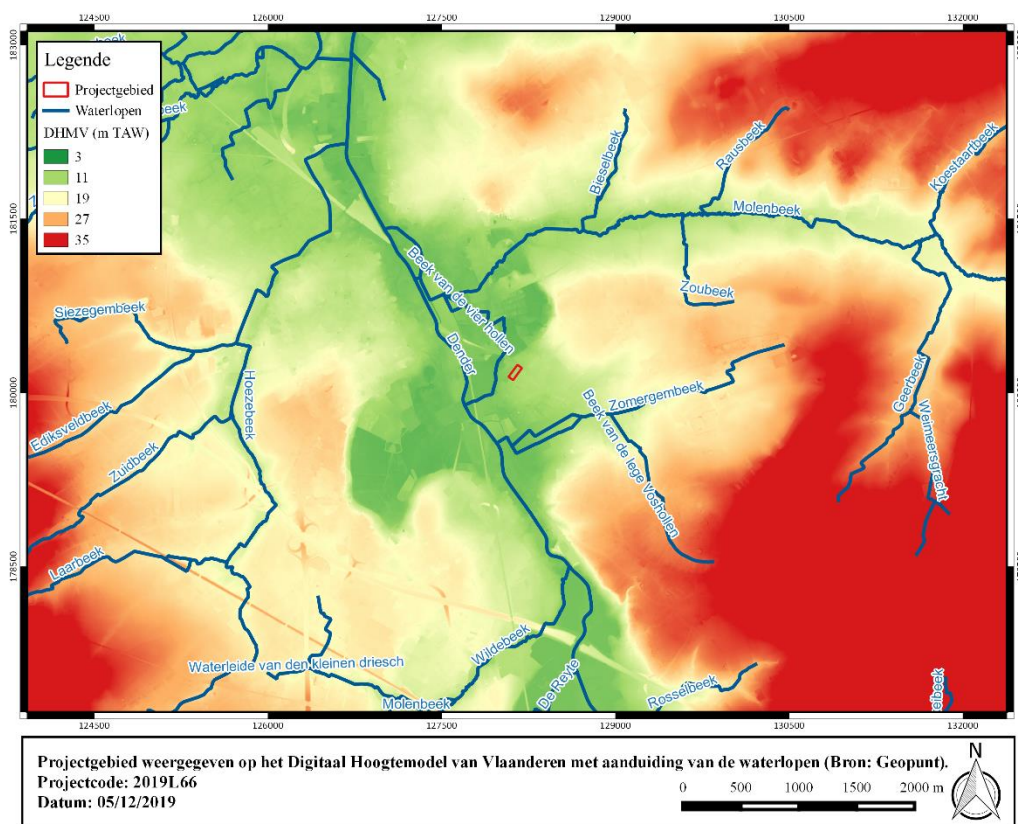


Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

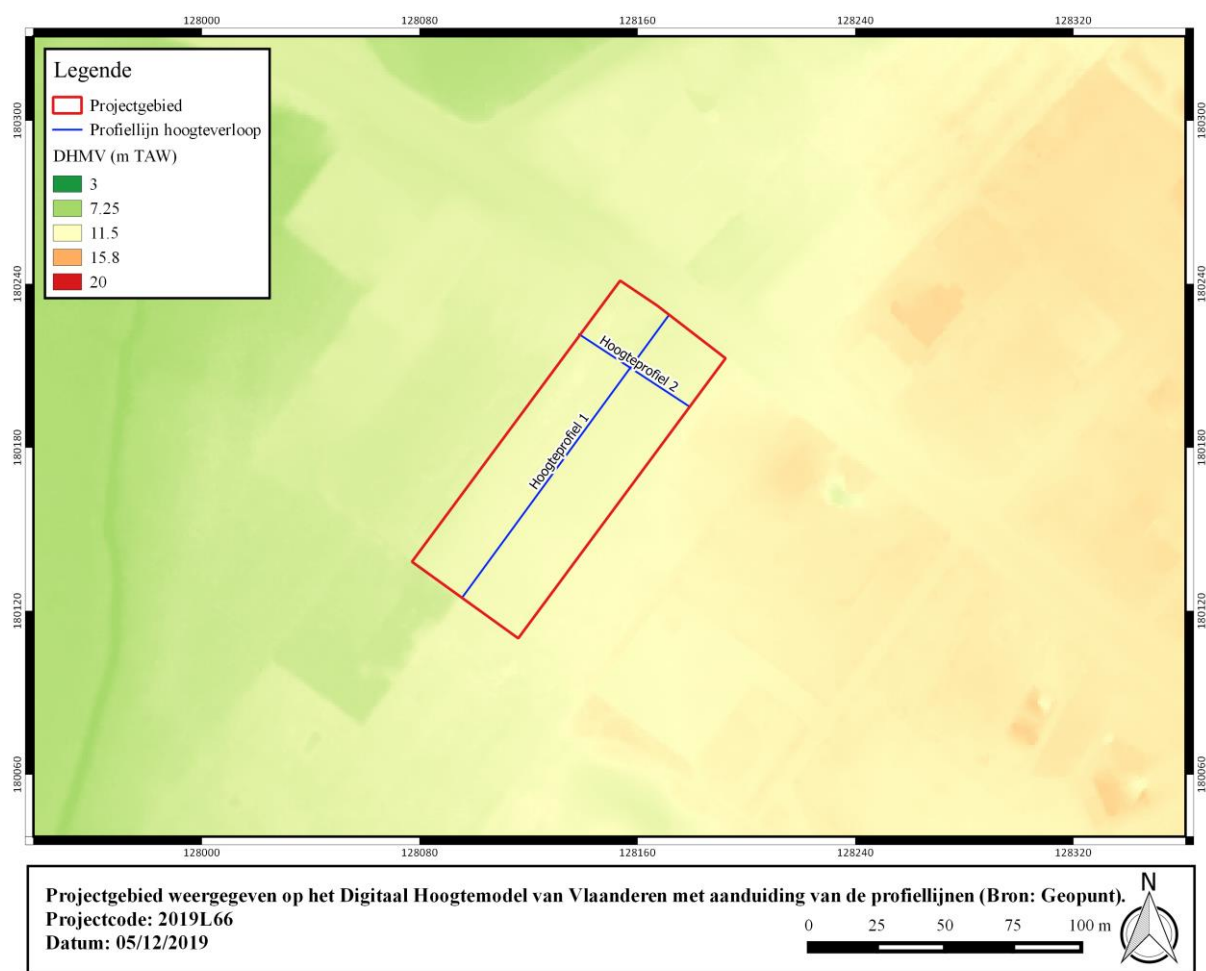




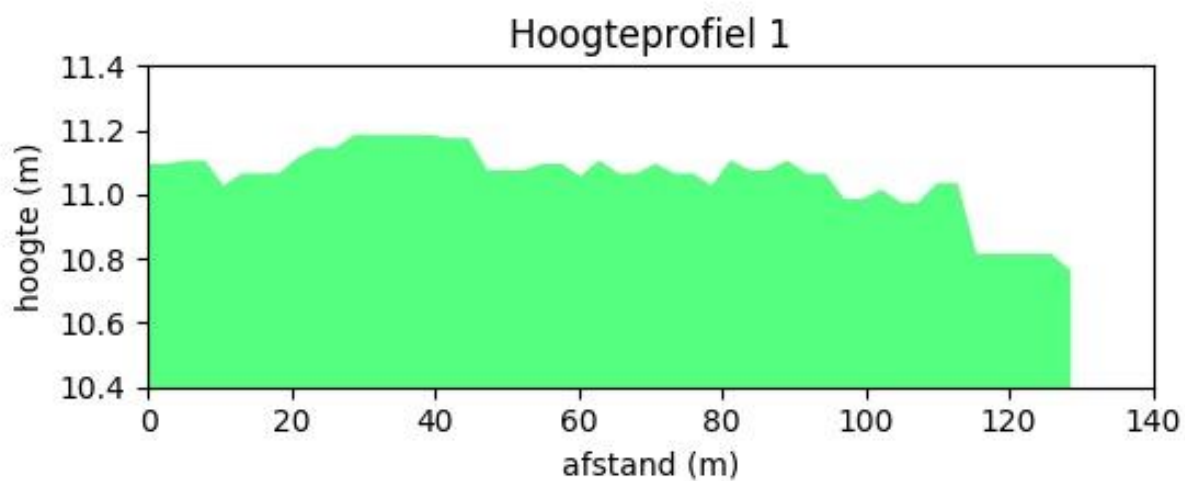
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

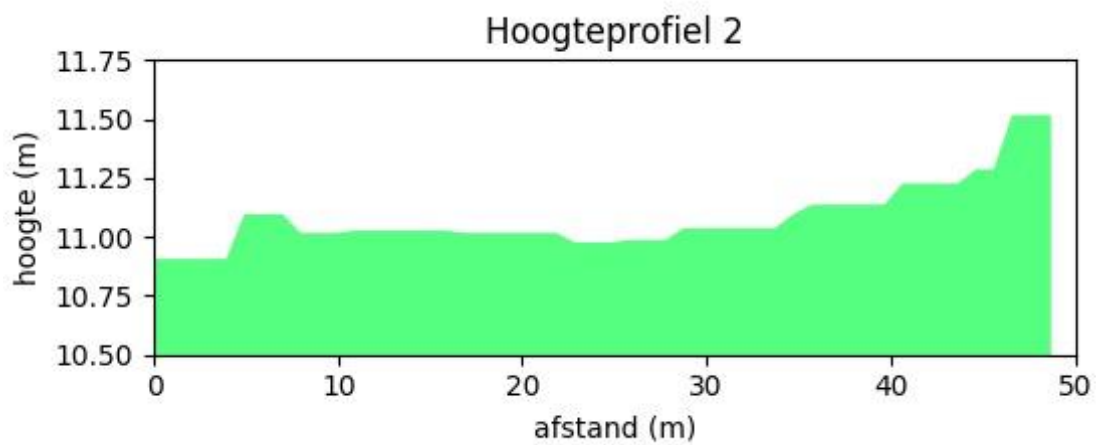


Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).



Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).



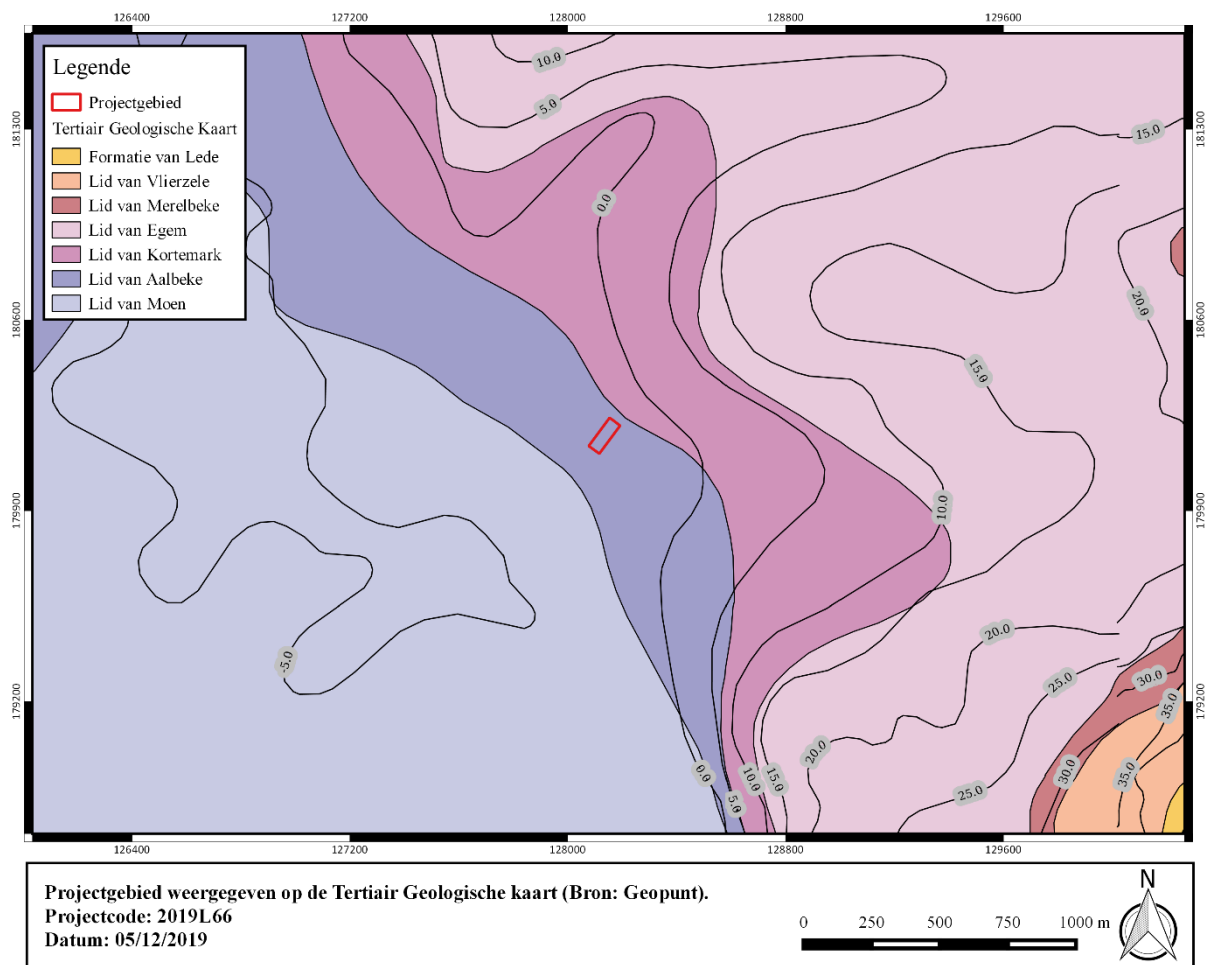


Figuur 15: Hoogteverloop, ZW-NO en NO-ZW (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Kortrijk**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Aalbeke** is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.



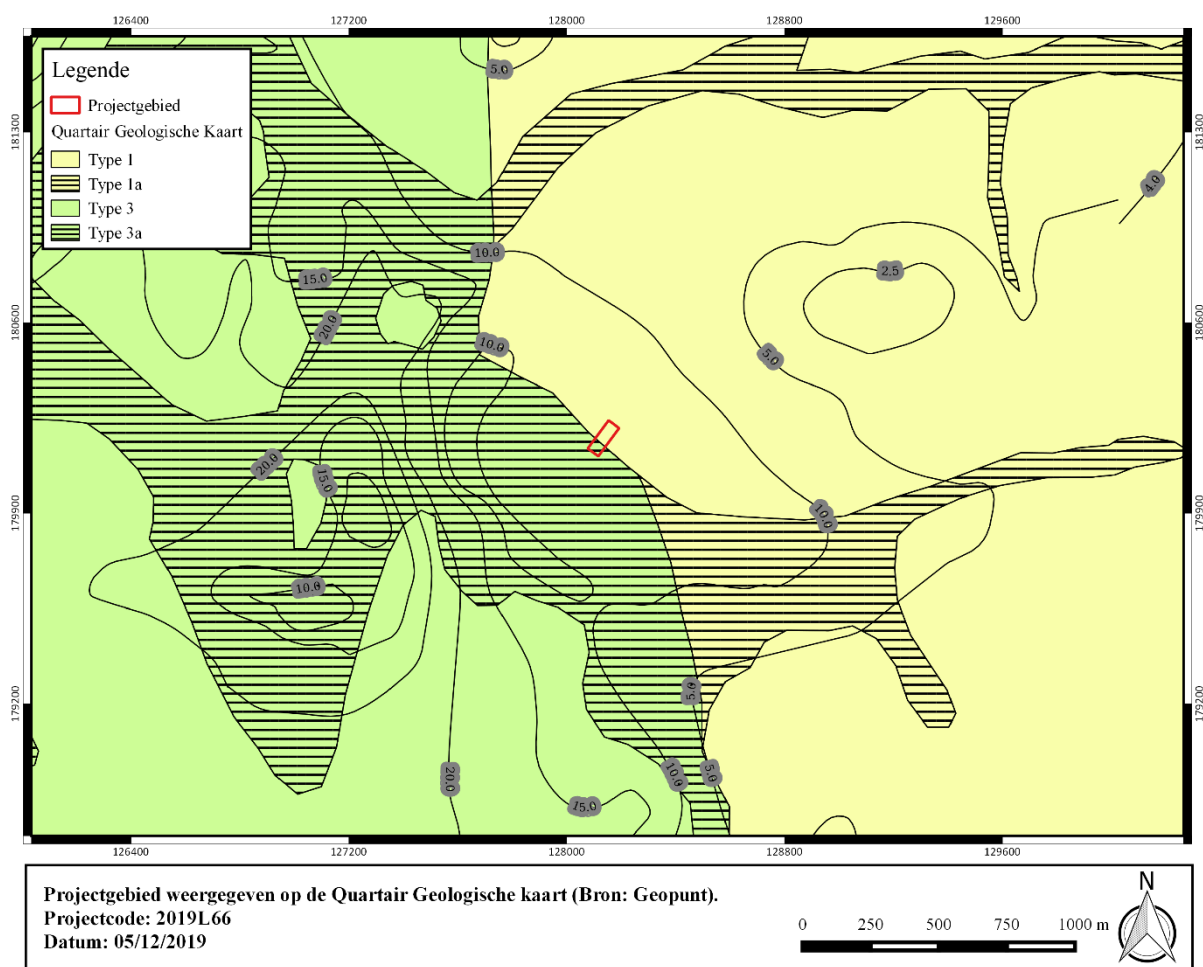
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische kaart (Bron: Geopunt).



1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Het projectgebied is tevens gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.



Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische kaart (Bron: Geopunt).

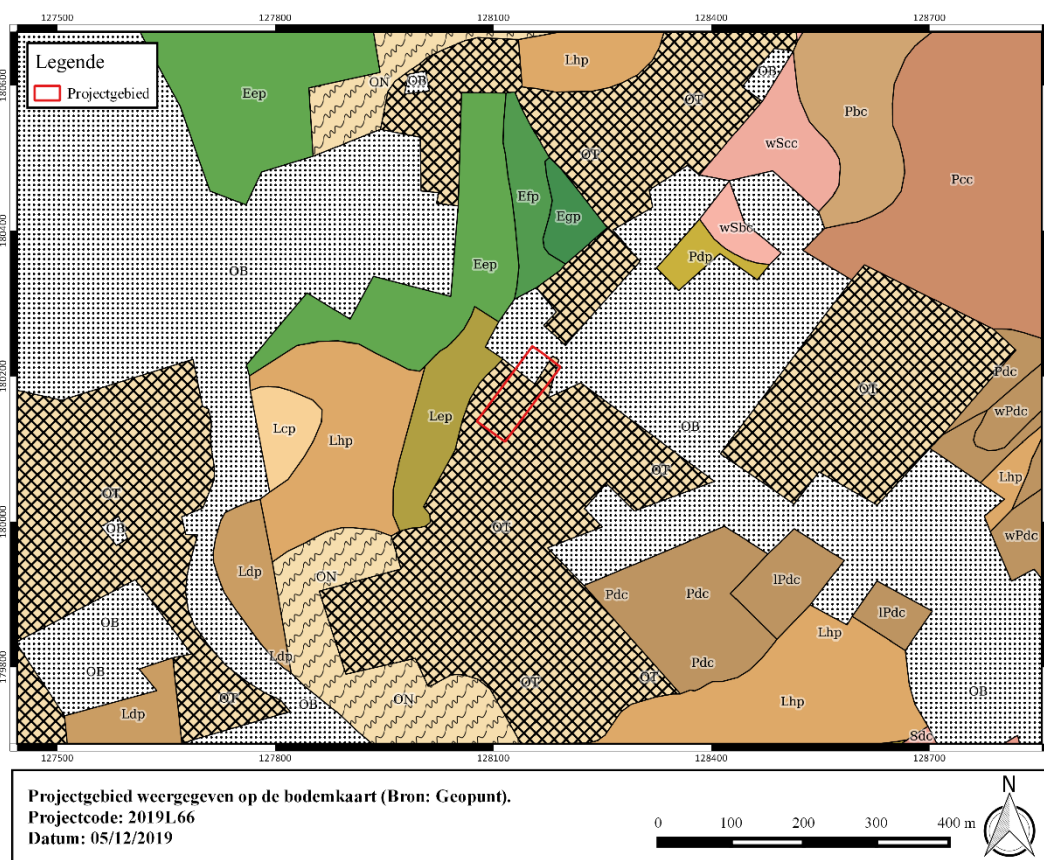
1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Binnen het projectgebied kunnen twee bodemtypes geconstateerd worden.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Het bodemtype **OT** is een sterk vergraven grond waarbij de natuurlijk aanwezige bodem volledig verstoord kan zijn.

De reden voor de kartering als bodemtype OT kon niet achterhaald worden. Vanwege het indicatieve karakter van de gegevens van de bodemkaart zijn objectieve terreinwaarnemingen noodzakelijk om de bodemopbouw en verstoringsgraad in kaart te brengen.



Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).



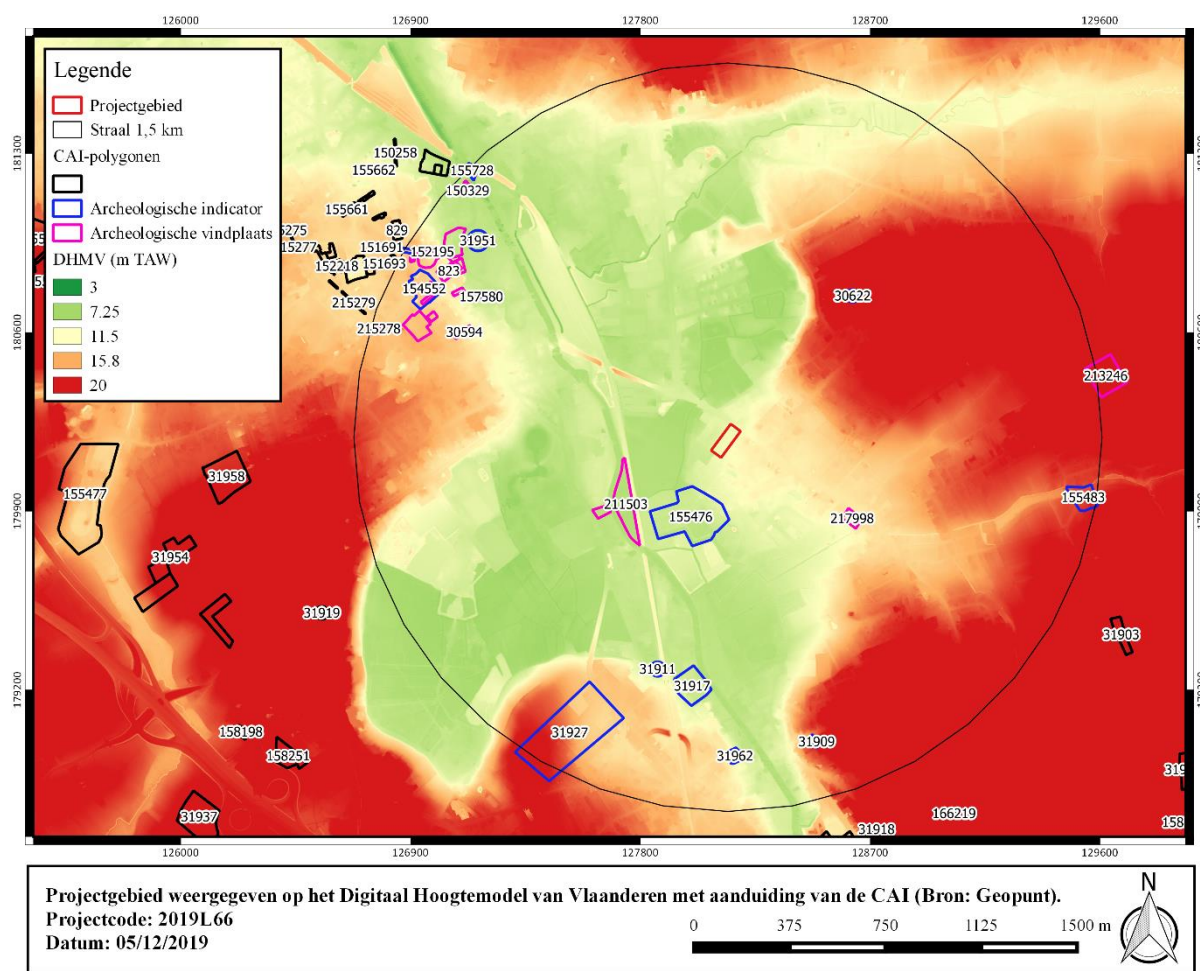
1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het kaartblad van de CAI is ter hoogte van de historische kern van Aalst ten noordwesten van het onderzoeksgebied een cluster archeologische sites aangegeven. Dit betreft onderzoek in de historische binnenstad van Aalst. Uit dit onderzoek blijkt dat de er ter hoogte van de stadskern gesproken kan worden van quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds het finaal-paleolithicum tot op heden. Bij verschillende onderzoeken in de stadskern zijn versmeten lithische artefacten gerecupereerd. Dit is ook het geval voor de metaaltijden, bij onderzoek rond de Sint-Martinuskerk en de Oude Vismarkt werd ceramiek uit de metaaltijden gerecupereerd. Het aantreffen van verschillende verspreide crematiegraven wijst eveneens op bewoning ter hoogte van de stadskern tijdens de Romeinse periode.

Het merendeel van het gekend onderzoek bracht, gezien de stedelijke context, resten van leven en werken in de middeleeuwse stad in kaart. In het buitengebied ten zuidoosten van de stad is gekend archeologisch onderzoek eerder schaars. Enerzijds kan dit naar alle waarschijnlijkheid verklaard worden door een gebrek aan onderzoek en anderzijds moet het uitgestrekte moerasgebied langs de Dender minder geschikt geweest zijn voor bewoning of bewerking. In dit meersgebied werd aan net ten oosten van de Dender een mechanische prospectie uitgevoerd op een terrein langs de Overhammedreef. Hierbij werden enkel resten uit ten vroegste de 18^e eeuw aangesneden (CAI 211503). Het huidige onderzoeksgebied situeert zich echter op hoger terrein en uit de cartografische bronnen kan afgeleid worden dat de omgeving ervan werd geëxploiteerd en zeer zeker geschikt was voor bewoning. Een landschappelijk boorproefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2017 ter hoogte van Brusselse Steenweg 160 bracht eveneens enkel resten van vroegmoderne landindeling aan het licht. Op delen van het terrein werd wel bij het booronderzoek wel een diepe bewerking vastgesteld, waardoor ondiepe oudere sporen mogelijk verloren zijn gegaan (CAI 217998).

Tot slot wijst ook een waarneming aan de Immerzeeldreef, ca. 2km ten oosten van het huidige projectgebied, op menselijke aanwezigheid tijdens de Romeinse periode. Bij een mechanische prospectie werden naast enkele subrecente sporen één of twee brandrestengraven uit de Romeinse periode waargenomen (CAI 213246). Ook bij een veldprospectie langs de Melkweg, aan de overzijde van de Dender werden lithische artefacten en materiële resten uit de Romeinse periode gerecupereerd (CAI 31927).



Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

823	Opgraving (2004); NK: 150 m Romeinse tijd: brandrestengraf Vroege middeleeuwen: gouden solidus van de Ostrogotische koning Athalaric Karolingische periode: 2 kuilen Volle middeleeuwen: drie vrij grote leerlooiers kuilen. In de opvulling van de oudste kuil werd ceramiek gevonden van de 12de eeuw, jongste kuil laat 13de/vroeg 14de eeuw Late middeleeuwen: ophogingspakket over het hele opgravingsterrein - 2 kuilen die 2 van de leerlooierskuilen doorsnijden met ceramiek erin. Moeten in verband gebracht worden met de stadsbrand van 1360. – een aantal kuilen en greppels - gracht die parallel met de Dender loopt en diende om het bij regenweer van de natuurlijke helling stromend water te draineren.
-----	--



	(waarschijnlijk) Deze gracht werd ook op de Oude Vismarkt in 1998 aangesneden. 16^{de} eeuw: beerput in baksteen, met materiaal erin dat dateert uit het begin van de 16^{de} eeuw. Nieuwe tijd: deels bewaarde riool in baksteen Bron: K. De Groote, J. Moens en V. Ameels (2005) Aan de oever van de Dender. Onderzoek in de Stoofstraat te Aalst, in: Archaeologia Mediaevalis (kroniek) 28, p. 104-105.
2257	Opgraving (2004); NK: 15 m Vroege middeleeuwen: kuilen die in verband worden gebracht met de Karolingische curtis die zich op de plaat van het oud OLV hospitaal bevond. Volle middeleeuwen: kuilen; leerlooierskuilen met aardewerk; gracht. Late middeleeuwen: beerput met een later toegemetsd stortgat en twee kamerpotten uit de eerste helft van de 16^{de} eeuw; deels bewaarde bakstenen riool die in de richting van de Dender loopt; kuilen met verbrande leem die in verband moet worden gebracht met de grote stadsbrand van 1360. Bron: De Groote, K.; Moens, J.; Ameels, V., 2009. Aan de oever van de Dender. Onderzoek in de Stoofstraat te Aalst (O.-Vl.), onuitgegeven rapport.
30594	Opgraving (1988); NK: 150 m Steentijd: enkele vuurstenen artefacten en aardewerk in een prehistorische techniek, gevonden in een zandlemige laag Volle middeleeuwen: een zandlemige laag met schervenmateriaal (boven de prehistorische laag) Late middeleeuwen: bakstenen kelder, met verschillende opvullingslagen- en pakketten (rijk aan aardewerk, dierresten en metalen voorwerpen). Op de kelder lag een gedeeltelijk verbrande houten wand. Bron: De Swaef W. e.a. 1988, Aalst (O.-Vl.): prehistorische en middeleeuwse bewoningsresten, in: Archeologie, 1988, 2, p.144
30620	Opgraving (1982, 2002); NK: 15 m Finaal-paleolithicum: lithisch materiaal. Volle middeleeuwen: oud oppervlak met ophogingsniveau. In dit ophogingspakket trof men een uitdieping met opstaand vlechtwerk aan. Toen men het hospitaal bouwde werd het terrein in een oorkonde "Zelhof" genoemd, waaruit kan afgeleid worden dat hier het vroomhof van het Karolingische domein lag. Rond het vroomhof en de Sint-Martinuskerk

	ontwikkelde zich een woonagglomeratie die in de 12de eeuw het statuut van stad verwierf. Late middeleeuwen: Oud-Hospitaal, vermelding van een gasthuis voor 1236. Aanvankelijk was het complex beperkt tot een kleine georiënteerde bidplaats met ziekenzaal ten Z. en een klein klooster ten N. Het hospitaal werd verlaten in 1899 en overgebracht naar Hertshage. De gebouwen werden afgestaan aan de stad die er het kunstonderwijs in onderbracht. Er werd talrijk versmeten botmateriaal aangetroffen wat wijst op een hospitaalkerkhof waar tot 1780 werd begraven. Onder de begravingen werd de walgracht aangesneden. Bron: De Groote K. & Moens J; 2003, Op 'Den Bleek' van het Oud-Hospitaal te Aalst (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 26, pp. 104-105.
32315	Opgraving (1993); NK: 150 m Metaaltijden: aardewerk. Romeinse tijd: brandrestengraf met secundair verbrande kleine kom op drie pootjes. Vroege middeleeuwen: solidus van keizer Justinianus I, Karolingische kuilen. Late middeleeuwen: vanaf de 13de eeuw werd de Dender in een smallere bedding gedwongen. In deze vulling werd een rij van 6 aangepunte palen aangetroffen, haaks op de oever, mogelijk restant van een steiger. Bron: De Groote K., Moens J., Noodonderzoek in de oudste stadskern van Aalst, In: Archaeologia Mediaevalis, 17, p 62-63.
32316	Opgraving (1997); NK: 15 m Metaaltijden: greppelrestant met scherven. Middeleeuwen: skeletresten onder de recentere begravingen geassocieerd met het noordelijke transept. Deze skeletresten behoren tot de fase van voor de bouw van dit transept, en waren bijgezet op een buitenkerkhof. Volle middeleeuwen: kuilrestant uit de 11^{de}-12^{de} eeuw met aardewerk; afvalpakket met bouwpuin (mogelijk afbraakresten van een ouder kerkgebouw uit de Karolingische of Romaanse periode). Late middeleeuwen: een noodopgraving in deel van de laat-gotische kerk bracht verschillende graven aan het licht (met verschillende dateringen), alsook sporen van een vroegmiddeleeuwse, mogelijk Karolingische, voorloper en een protohistorische greppel. 27 graven behoren tot de fase 1655-1782, waren dus begraven in de kerk (7 kinderen en 20 volwassenen). Bron: De Groote K., Moens J., 1999: Noodonderzoek in de St-Martinuskerk te Aalst (O.VI). In: Archaeologia Mediaevalis, 1999, 22, p 56-57.
150320	Opgraving (2008); NK: 15 m



	Romeinse tijd: kuilen met aardewerk. Late middeleeuwen: leemwinningskuilen, afvalkuil met verbrande leembrokken. 16^{de} eeuw: tuinbouwlaag, extractiekuilen met vondsten die verwijzen naar een kloostercontext. 18^{de} eeuw: muurresten van de achterbouw huizen en de aanzet van twee kelders, bakstenen waterput, beerputten. Bron: De Groote K. & Moens J. 2009, Archeologisch onderzoek in de Louis D'Haezeleerstraat te Aalst. Een test voor het ontwikkelingsmodel van de stad (O.-Vl.), in: Archaeologia Mediaevalis jg. 32, pp. 120-122.
150329	Mechanische prospectie (2007); NK: 15 m Late middeleeuwen: weg, opeenvolging van minstens 5 wegniveaus – resten van de fundering van huizen Bron: De Groote, K.; Moens, J., 2007. Verkennend archeologisch onderzoek Aalst-Werf (Prov. Oost-Vlaanderen) - 2007, Intern rapport VIOE
151345	Opgraving (2009); NK: 15 m Merovingische periode: paalkuilen van een huisplattegrond met centrale nokstaander en meerdere bijgebouwen. Volle middeleeuwen: stadswal met bijhorende gracht; leemwinningskuilen. Late middeleeuwen: verdwenen Walgrachtstraatje wordt vermeld vanaf 1447; verschillende tonputten en extractiekuilen. 16^{de} eeuw: extractiekuil, afvalput. 17^{de} eeuw: kelders. Bron: De Groote K. e.a. 2010, Verzegeld door de eerste stadswal. Merovingische nederzettingssporen onder de speelplaats van het Sint-Jozefcollege te Aalst (O.-Vl.), in: Archaeologia Mediaevalis jg. 33, pp. 43-47.
151611	Opgraving (1986); NK: 15 m Late middeleeuwen: kuilen met aardewerk, mallen, beendermateriaal, tegels, 2 munten van Lodewijk I van Nevers (1322-1346). Samen met de naburige vondsten zou dit kunnen wijzen op een pottenbakkersbedrijf. Bron: De Swaef W. & Pieters M. 1992, Twee laat-middeleeuwse mallen in ceramiek uit Aalst (prov. O.-Vl.), in: Archeologie in Vlaanderen II, pp. 413-417.
151612	Opgraving (1986); NK: 15 m

	Late middeleeuwen: aardewerk. Bron: De Swaef W. & Pieters M. 1992, Twee laat-middeleeuwse mallen in ceramiek uit Aalst (prov. O.-Vl.), in: Archeologie in Vlaanderen II, pp. 413-417.
151613	Opgraving (1985); NK: 15 m Late middeleeuwen: aardewerk dat mogelijk verwijst naar de aanwezigheid van een pottenbakker in de omgeving; bouw materiaal; dierlijk bot. Nieuwe tijd: bakstenen afvalput. Bron: De Swaef W. & Pieters M. 1989, Het huis "De Stad van Antwerpen", Lange Zoutstraat - Aalst: enkele archeologische waarnemingen, in: Het Land van Aalst, vol. 41, nr. 2-3, pp. 67-76.
151687	Opgraving; NK: 15 m Volle middeleeuwen: walgracht van de eerste stadskern. De opvulling kan gedateerd worden van na het opgeven van de gracht (ca. 13de-14de eeuw) en bevatte grote hoeveelheid aardewerk (o.a. grijs aardewerk, rood aardewerk, steengoed), schoenzolen, zwaardschede, houten kommetjes. Nieuwe tijd: waterputten. Bron: De Groote K. 2000, Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad. Archeologie van de Aalsterse stadsontwikkeling, in: Het Land van Aalst, vol. 52, nr. 3, pp. 234-252.
151688	Opgraving; NK: 15 m Volle middeleeuwen: stadsgracht met aardewerk en bouw materiaal. Nieuwe tijd: afvalputten. Bron: De Groote K. & Moens J. 1994, De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), in: Archeologie in Vlaanderen IV, pp. 95-148.
151689	Opgraving (1994); NK: 15 m Volle middeleeuwen: deel van de stadsgracht en het bijhorend wallichaam van eerste stadskern. Bij het wallichaam werden twee paalsporen aangetroffen, waarschijnlijk om het schuiven van de opwerping tegen te gaan. Verder werd nog een paalspoor gevonden; mogelijk gaat het om een palenrij die dicht bij de gracht lag. Ook perceelsgrachten die ouder zijn van de walgracht. Hierin werd schervenmateriaal uit de Karolingische periode en Romeinse tijd gerecupereerd. Bron: De Groote K. & Moens J. 1995, De oudste stadswal van Aalst (O.-Vl.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 18, pp. 50-51.



152195	Opgraving (2000); NK: 15 m Volle middeleeuwen: wegverharding uit de 12de eeuw met parallel een grachttracé; het gaat waarschijnlijk om een toegangsweg tot het Zelhof Bron: De Groote K. e.a. 2001, Een 12de-eeuwse stenen weg onder het Sint-Martensplein te Aalst (O.-VI.), in: <i>Archaeologia Mediaevalis</i> jg. 24, pp. 81-83
155432	Opgraving (1998); NK: 15 m Metaaltijden: de natuurlijke loop en de oorspronkelijke oevers van de Dender kon op de site worden vastgesteld. Er werd een meter dik colluviaal pakket op de oevers gevonden, waarin een 15-tal protohistorische scherven werden aangetroffen. Middeleeuwen: greppel. Karolingische periode: walgracht die het Karolingische Zelhof omringd heeft. Volle middeleeuwen: gracht op de walgracht die wellicht samengaat met de eerste ophoging van het terrein in de 12^{de} eeuw. Late middeleeuwen: leerlooierskuil, hoornpitten, restant van een verharde weg, woonblok in het midden van de zone tussen het Oud Hospitaal en het Stadsarchief met 12 loopniveaus en 5 opeenvolgende haarden. Bron: De Groote K. & Moens J. 1999, Archeologisch onderzoek op de Oude Vismarkt te Aalst (O.-VI.), in: <i>Archaeologia Mediaevalis</i> jg. 22, pp. 53-56.
155672	Opgraving (1990); NK: 15 m Bronstijd: aardewerk. Romeinse tijd: dakpan. Volle middeleeuwen: agrarisch niveau met aardewerk. Late middeleeuwen: ophogingslaag met aardewerk; bakstenen kelder. 17^{de} eeuw: eerste collegegebouwen. Bron: De Swaef W. 1993, Archeologisch onderzoek op de terreinen van het Sint-Jozefscollege te Aalst: eerste resultaten, in: <i>Vriendenboek Albert D'Hoker. Zijn heem, zijn school, zijn wereld</i>, pp. 57-64.
159871	Opgraving (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: resten van een tuinmuur, in situ brandsporen, contexten met verbrande leem, ovens. Nieuwe tijd: bewoningssporen.

	Bron: De Maeyer W. e.a. 2011, Aalst Werfplein archeologisch vooronderzoek december 2010, Solva Archeologie-Rapport 21.
211503	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 m 18^{de} eeuw: gracht van ca. 1,3m breed met enkele baksteen en houtskoolfragmenten. Bron: Hertogs S., Cornelis L., Krekelbergh N. 2015: Prospectie met ingreep in de bodem: Aalst- Overhammedreef, Stuwluis, BAAC Vlaanderen rapport 141, Gent.
213246	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 m Romeinse tijd: brandrestengraf en mogelijk brandrestengraf Nieuwste tijd: paalkuilen en kuilen Onbepaald: greppel, vermoedelijk ouder dan middeleeuws, karrensporen Bron: Cléda B., Coremans L., Reyns N. 2016: Archeologisch vooronderzoek Aalst-Immerzeeldreef, Rapporten All-Archeo bvba 302, Temse.
214451	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 m Late middeleeuwen: kuilen, puinkuilen en muurresten mogelijk in verband te brengen met het in 1797 opgeheven Annunciadenklooster. Bron: Vander Ginst V., Smeets M., De Raymaeker A. 2016: Het archeologisch vooronderzoek aan de Louis D'Haeseleerstraat te Aalst, Archeo-Rapport 372, Kessel-Lo.
215278	Opgraving (2009); NK: 15 m Late middeleeuwen: gracht met minimaal aantal vondsten (wellicht drainagegracht van oudere weg), greppel of karrespoor, funderingen van twee torens die de basis vormen van een stadspoort namelijk de Zoutstraatpoort. 17^{de} eeuw: aanbouw in baksteen, bakstenen brugpijlers. Bron: Bartholomieux B., Taelman E., De Maeyer W., Van Cauwenbergh S., Vanholme N., Cherreté B. 2015: Aalst Vredeplein - Keizersplein. Onderzoek van de laatmiddeleeuwse omwalling, Solva Archeologierapport 9, Erpe-Mere.
217998	Opgraving (2017); NK: 15 m Onbepaald: tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkele lineaire sporen aangetroffen, greppels, die centraal over het terrein liepen met een ZW-NO oriëntatie; mogelijk in verband te brengen met de perceelsgrens op de Ferrariskaart: een met bomen afgezoomde perceelsgrens tussen een bebouwd perceel in het zuidoosten en een boomgaard in het noordwesten van het onderzochte terrein; de sporen leverden geen vondsten op.



	Bron: Sergant J. en Rozek J. 2017: Gate Archaeology. Aalst - Brusselse Steenweg 2017I331. Nota Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem (onpubliceerde nota), Bredene.
--	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

31909	Archeologisch onderzoek; NK: 15 m Nieuwe tijd: molen Bron: Peter Van Geit, 1986-87, Archeologisch onderzoek van de gemeente Erembodegem, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Gent.
31962	Archeologisch onderzoek (1944); NK: 15 m Late middeleeuwen: kerk - Men vond de funderingen terug van het oude 13de-eeuwse koor, waarin ook nog een een altaarblok bewaard was opgebouwd in zandsteen en stukken Romeinse dakpannen. Ook de basis van de voormalige zijbeuk werd teruggevonden. Ook de grondvesten van een lage toren, opgericht in de 12de eeuw, werden teruggevonden. Bron: D'Huyvetter C., de Longie B. & Eeman M. met medewerking van Linters A. 1978: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Aalst, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 5N1 (A-G), Brussel - Gent.

Veldprospectie

31927	Veldprospectie (1986); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk - fragmenten van dolia, mortaria, Eifelwaar, kruikwaar, tegulafragmenten Bron: Peter Van Geit, 1986-87, Archeologisch onderzoek van de gemeente Erembodegem, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Gent
-------	---

Controle van werken

155728	Controle van werken (2011); NK: 15 m Late middeleeuwen: laatmiddeleeuwse bakstenen gebouwresten; het gaat wellicht om de bakstenen voorgevel van één van de huizen langsheen de
--------	---

	Molendries in het verlengde van de toenmalige schuin over de Dender lopende Sint-Annabrug. Bron: Ameels V. & Moens J. 2011, Middeleeuwse sporen op de Frits De Wolfkaai te Aalst (prov. Oost-Vlaanderen). Archeologische registratie naar aanleiding van een vondstmelding, Intern VIOE-rapport 08
--	--

Boring

152180	Boring (1998); NK: 15 m Middeleeuwen: stadsgracht in het eerste gedeelte van de Kerkstraat. Bron: De Groote K. & Moens J. 1999, Sporen van de oudste stadswal in de Kerkstraat te Aalst (O.-Vl.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 22, p. 53.
--------	---

Toevalsvondst

30622	Toevalsvondst (1986); NK: 150 m Metaaltijden: enkele scherven, oa. Randscherf van een licht geknikt schaalje met vingertopindrukken op de rand, een randscherf van een kommetje met gegladde schouder en besmeten buik en een bodemfragment met een door vingernagelindrukken geaccentueerde bodemrand Bron: De Swaef W. 1990, Archeologische kroniek. 1. Vondstmelding Aalst: aardewerk uit de metaaltijden, in: Het Land van Aalst, vol. 42, nr. 2-3, pp. 108-111
154552	Toevalsvondst (1964); NK: 15 m Late middeleeuwen: vaatwerk – kannen (o.a. halsfragment van een kan, buik- en bodemfragment van een kan, 2 randen van kannen) in grijs aardewerk Centraal Archeologisch Archief: C.A.A.-fiche 8600019 (met verwijzing naar publicatie: Callebaut, 1985, pp. 109-113)
157580	Toevalsvondst; NK: 15 meter Late middeleeuwen: munt van Lodewijk I van Nevers (1322-1346)

Onbepaald

31911	Onbepaald; NK: 150 m
-------	----------------------



	Romeinse tijd: bronzen wagenelement in de vorm van een paardenkop, versierd met klimopblaadjes, dier houdt rond voorwerp in de muil. Kan er op duiden dat een Romeinse weg aanwezig was. Bron: Peter Van Geit, 1986-87, Archeologisch onderzoek van de gemeente Erembodegem, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Gent.
31917	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht Bron: Peter Van Geit, 1986-87, Archeologisch onderzoek van de gemeente Erembodegem, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Gent
31951	Onbepaald (1993); NK: 150 m Volle middeleeuwen: motte – van de site zijn geen sporen bewaard Bron: De Decker S. (1997-1998) Vanuit de hoogte; een vergelijkende studie van de inplanting van castrale mottes in Oost-Vlaanderen (lic. Thesis).
155476	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: 17^{de} eeuw: waterkasteel – huidige kasteelcomplex tot woning . Bron: Moens J., Dossier Archeologische Zone Aalst - Kasteel Overhamme
155483	Onbepaald; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht Bron: Moens J., Dossier Archeologische Zone Hof Somergem

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Begin 2000 leidde de combinatie van de historische en topografische studies met de archeologische studies tot een nieuwe synthese over de stadswording van Aalst. Deze synthese werd in 2013 gepubliceerd door K. De Groote in het tijdschrift Monumenten, landschappen en archeologie.³ Hieronder volgt een bondige samenvatting.

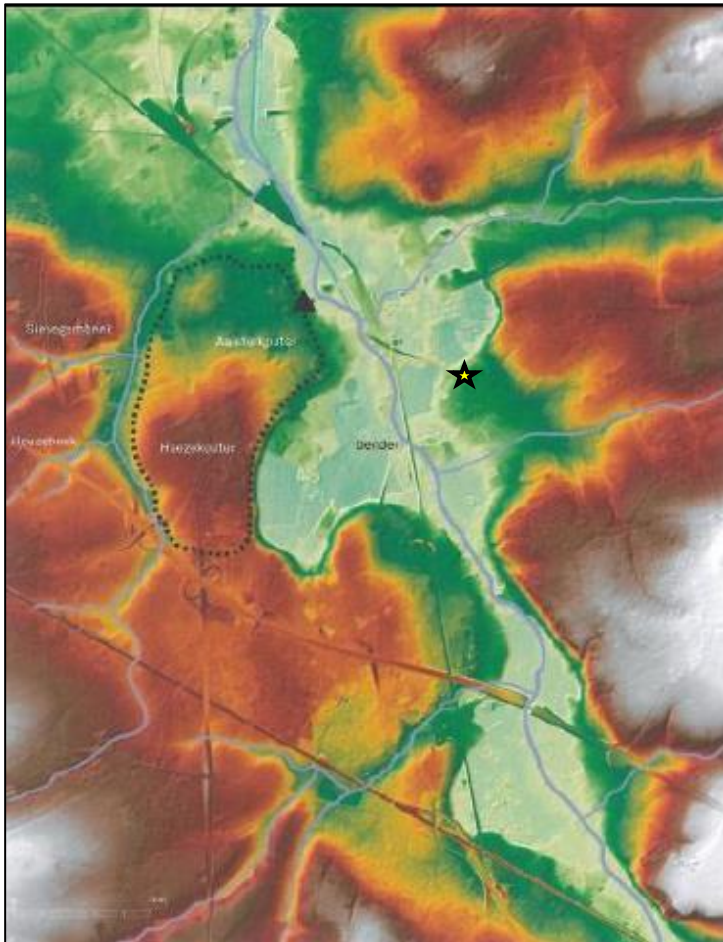
A. Prestedelijk landschap⁴

De kern van Aalst (Figuur 20, zwarte driehoek) situeert zich topografisch op de linkeroever van de Dender, op de overgang van de leem- en de zandleemstreek. De middeleeuwse stad is ontstaan op de plaats waar een noordoostelijke uitloper van een leemrug een steilrand vormt met het alluviaal gebied van de Dender. Het archeologisch onderzoek van de Oude Vismarkt en het Oud-Hospitaal hebben aangetoond dat de winterbedding van de Dender tot aan de oostelijke steilrand van de leemrug kwam. Het hoogteverschil tussen de alluviale rand en het hoogste punt van de leemrug, ter hoogte van de Grote Markt, bedraagt 6m. Het zuidelijke deel van deze uitzonderlijk grote leemrug (ca. 130ha) wordt gevormd door de Hoezekouter, gekenmerkt door natuurlijke, goed gedraineerde leemgronden (Figuur 20). Aan noordelijke zijde wordt deze kouter afgesneden door de scherp ingesneden vallei van de Siesegembeek. Het noordoostelijke deel van de rug bestond waarschijnlijk uit de Aalsterkouter (Figuur 20, Figuur 21).

³ DE GROOTE 2013, 4-32.

⁴ ⁶ DE GROOTE 2013, 6-7.





Figuur 20: Topografie van Aalst en omgeving op basis van het Digitaal Hoogtemodel (DHM). De zwarte driehoek situeert de oudste woonkern van Aalst op een steilrand van de Dendervallei. De stippellijn geeft de afbakening van de hoger gelegen leemrug met de koutergronden aan. Het plangebied is aangeduid met een gele ster. (De Groote 2013, 6) (Bron: AGIV en Onroerend Erfgoed).

De hooggelegen, goed gedraineerde vruchtbare leemgronden en scherp ingesneden beekvalleien hadden ongetwijfeld reeds in de prehistorie een grote aantrekkingskracht. Het onderzoek van de voorbije decennia heeft aangetoond dat de vruchtbare leemgronden rondom de oudste bewoningskern reeds in het laat- neolithicum en de bronstijd intensief geëxploiteerd werden als akkerland⁵. Ook in de binnenstad van Aalst kwamen verschillende vondsten aan het licht die wijzen in de richting van prestedelijke bewoning. Onder andere kan verwezen worden naar de site van de Oude Vismarkt waar aan de oever van de Dender, aan de voet van de steile oostelijke helling van de leemrug, een tot 90cm dik colluviumpakket aangetroffen werd⁶. Dit pakket ontstond t.g.v. intensieve ontbossing en ontginning en dekte een oude prehistorische bodem af. Het handgevormd aardewerk dat uit dit pakket gerecupereerd kon worden, wordt algemeen gedateerd in de metaaltijden. De aanwezigheid van prehistorisch en Romeins schervenmateriaal onder de oudste stadswal op de site Sint-Jozefscollege kan tevens als voorbeeld van prestedelijke bewoning aangehaald worden⁷. Verder beperken de sporen uit deze periode zich tot enkele grachtsegmenten, kuilen en een geïsoleerd graf⁸.

B. Bewoningskern uit de vroege middeleeuwen (5^{de}-9^{de} eeuw)⁹

⁵ DE GROOTE 2013, 7; DE GROOTE 1988, 26, SERGANT 2004, 45-46.

⁶ DE GROOTE 2000, 237.

⁷ DE GROOTE & MOENS 1995, 138-141. DE GROOTE E.A. 2010.

⁸ DE GROOTE 2013, 9.

⁹ DE GROOTE & MOENS 1995, 69-97 ; DE GROOTE 2013, 9-11.

In 1107 wordt melding gemaakt van *Alste* dat een Germaanse oorsprong kent als *alhusta* wat ‘heidens heiligdom’ zou betekenen. Aalst wordt echter voor het eerst vermeld in de eigendomslijsten van de abdij van Lobbes; deze teksten dateren uit 868-869. Onder de domeinen die de abdij in bezit heeft, wordt o.a. de *villa Alost* vermeld: een tweeledig uitgebaat domein, met enerzijds het vronnhof en anderzijds de *mansi*¹⁰. Op basis van een 13de-eeuws toponiem kan deze Karolingische *curtis* gelokaliseerd worden op de linkeroever van de Dender, meer bepaald ter hoogte van het Zelhof (Figuur 20). Het oude stratenpatroon, dat oorspronkelijk boogvormig aansluit op de Dender, doet vermoeden dat de *curtis* op een bepaald ogenblik omwald was. Het gebogen straten- en perceleringspatroon rond de St.-Martinuskerk, vermoedelijk opgericht als domeinkerk, wijst mogelijk eveneens op een omgrachting. In dit geval betreft het een gelijkaardige situatie als bijvoorbeeld de Karolingische *curtis* van Petegem, die eveneens opgedeeld was in een omwald woonareaal en in een omwalde begraafplaats met een houten kerk¹¹.

Tijdens de voorbije decennia kwamen in het centrum van Aalst verschillende vondsten uit de vroege middeleeuwen aan het licht. De Merovingische vondsten situeren zich zonder uitzondering steeds binnen de latere, eerste stadsomwalling¹². Volgens K. De Groote wijst dit duidelijk op het belang van deze zone als kern van de latere stad¹³. De ruimtelijke structuur van de *villa Alost* moet waarschijnlijk veel ruimer gezien worden dan wat de identificatie van het Zelhof met het latere hospitaaldomein lijkt te suggereren. De opmerkelijke kwaliteit van de vroegmiddeleeuwse vondsten wijst bovendien op een goed ontwikkelde nederzetting met een zekere status¹⁴. De vondst van bouwafval tussen de onderste begravingen in de noordelijke kruisbeuk van de Sint-Martinuskerk suggereert de aanwezigheid van een ouder kerkgebouw, wat opnieuw duidt op de aanwezigheid van een pre-stedelijke kern¹⁵.

C. Stadswording¹⁶

De stedelijke ontwikkeling van de kern rond het Zelhof moet gesitueerd worden in de 11de-12de eeuw. In 1047-1050 werd het noordelijke gebied tussen Schelde en Dender ingelijfd bij het graafschap Vlaanderen. Aalst evolueerde tot het politiek centrum van een gebied, dat later het Land van Aalst genoemd zou worden, en vervulde een belangrijke rol in de defensie van de nieuwe oostgrens van het graafschap. Met het oog op de verdediging van deze grens werd aan de binnenzijde van een Dendermeander, recht tegenover het Zelhof, een motte opgericht (Figuur 22).

¹⁰ Het vronnhof werd rechtstreeks voor rekening van de abdij uitgebaat. De *mansi* waren verplicht tot betalingen in natura en geld en tot het leveren van vervoer- en landbouwherediensten.

¹¹ CALLEBAUT 1981.

¹² DE GROOTE 2013, 11.

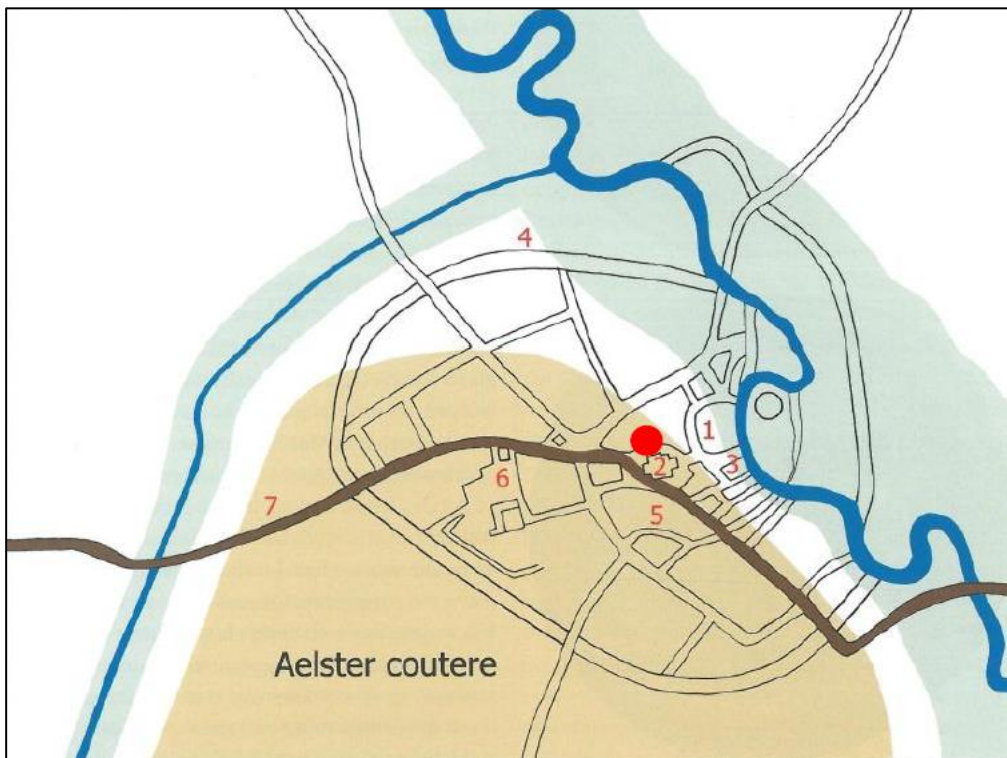
¹³ DE GROOTE 2013, 11.

¹⁴ DE GROOTE 2013, 11.

¹⁵ DE GROOTE 2013, 11.

¹⁶ DE GROOTE & MOENS 1995, 97-98 ; DE GROOTE 2013, 13-18.





Figuur 21: Kaart op basis van het 16de-eeuwse Stadsplan van Van Deventer met lokalisatie van de vroegmiddeleeuwse sites: 1. Het Zelfhof, 2. De Sint-Martinuskerk, 3. De Sint-Ursmaruskapel, 5. Het Sint-Jozefcollege, 6. De Hopmarkt, 7. Het traject van de handelweg Brugge-Keulen. Verder: de Dender en de Siesegembeek (blauw), het alluviale gebied (groen) en de hoger gelegen leemgronden (beige). Het plangebied situeert zich buiten de stadskern. (De Grootte 2013, 9).



Figuur 22: Lokalisatie van de volmiddeleeuwse sites. Plan op basis van het 16de-eeuwse stadsplan van Van Deventer met de castrale motte (1), het Zelfhof (2), de eerste stadsomwalling (3), de opgevlude winterbedding van de Dender (4), de tweede stadsomwalling (5) en de Grote Markt (6). Het plangebied situeert zich buiten de stadskern. (De Grootte 2013,19).

D. Stedelijke ontwikkeling t.e.m. de aanleg van de tweede stadsversterking¹⁷

De bouw van de eerste stadsversterking (Figuur 22-3) dient gezien te worden als de definitieve start van de stedelijke ontwikkeling. Op basis van archeologische gegevens kan de aanleg gesitueerd worden in de tweede helft van de 11de eeuw. De historische gegevens situeren de aanleg zeker voor 1128. Het tracé en de afmetingen van de oudste wal zijn dankzij archeologisch onderzoek nagenoeg volledig te reconstrueren. Het betrof een zgn. *D-shaped* omwalling met een lengte van ca. 750m en een omwalde oppervlakte van ca. 6.5ha¹⁸. Het tracé wordt gevormd door een verdwenen straatje op de parking van de Pontstraat, een gedeelte van de Klapstraat, het verdwenen Walgrachtstraatje, een deel van de Lange Zoutstraat en de Molenstraat¹⁹.

Op basis van het stratenpatroon kan afgeleid worden dat het stadsareaal op een bepaald ogenblik uitgebreid wordt in zuidelijke richting, waardoor de halve cirkelvorm doorbroken werd. De uitgebreide kern werd begrensd door de Molenstraat, de Lange Zoutstraat, de Hoogstraat, het Onze-Lieve-Vrouwestraatje en de Sterrestraat²⁰. De terreinen langs de Pontstraat, die waarschijnlijk deel uitmaakte van de handelsweg Brugge-Keulen, werden verkaveld. Het perceelspatroon langs de Pontstraat, met bouwpercelen haaks op de rivier (loskades), wijst duidelijk op een bloeiende handelsnederzetting. Ook de integratie van de haven, de Werf, binnen de stadsomwalling, wijst in deze richting. De sterke bevolkingstoename tijdens de late 11de en 12de eeuw leidde tot een nieuwe uitbreiding van het stadsareaal en de aanleg van een tweede stadsversterking (Figuur 22-5). De aanleg van de nieuwe wal is, op basis van een onderzoek in het schepenhuis, te situeren op het eind van de 12de of het begin van de 13de eeuw. De nieuwe wal omvatte nu ook een deel van de rechteroever van de Dender. De lengte van het tracé bedroeg ca. 4km; de omwalde opp. ca. 50ha. De omwalling is o.a. te volgen langs de Vaartstraat, de Esplanadestraat, de Vrijheidstraat, het Vredeplein, het Keizerlijk plein, de Zonnestraat, de Houtmarkt en de Alfred Nichelsstraat. De omwalling begrenste het stedelijk areaal tot de 19de eeuw; pas daarna werd de stad opnieuw uitgebreid.

Het plangebied situeert zich buiten de stadsversterking en is tot op heden buiten het stadswefsel van Aalst gelegen. De industrialisatie van Aalst begon in het midden van de 19^e eeuw dankzij de spoorlijn Brussel-Aalst-Gent. In deze periode kwamen het station, de stationswijk en de Sint-Jozefkerk tot stand. De Dender-kanalisatie werd voltooid en het spoorwegnet verder uitgebreid.

Verschillende takken van textielnijverheden ontwikkelden zich in en vlakbij de stadskern, langsheen de Dender en de spoorlijn. Het gevolg van deze ontwikkeling was een noodzakelijke uitbreiding van de proletariaatshuisvesting. De 19^e eeuw wordt gekenmerkt door pauperisme en een harde sociale strijd. Gedurende de 19^e en de 20^e eeuw groeit Aalst gestaag. Eind 19^e eeuw worden twee nieuwe wijken (Mijlbeek en Schaarbeek) gerealiseerd op de rechteroever den de Dender.

Begin 20^e eeuw kwam de nijverheidswijk te Hofstade langs de Dender tot stand. Na de Tweede Wereldoorlog werden ca. 3000 huizen bijgebouwd.²¹

¹⁷ DE GROOTE & MOENS 1995, 97-98 ; DE GROOTE 2013, 18-23.

¹⁸ Op de site Sint-Jozefscollege kon een volledige doorsnede van gracht en wal gemaakt worden. De breedte van de walgracht varieerde tussen 15 en 18m en had een diepte van 3.5 tot 4m. De breedte van de basis van het wallichaam bedroeg ca. 13m. Resten in de opvulling van de gracht wijzen op de aanwezigheid van een weermuur in glauconiethoudende kalkzandsteen. DE GROOTE E.A. 2010.

¹⁹ DE GROOTE & MOENS 1995, 97-98.

²⁰ DE GROOTE & MOENS 1995, 98.

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed



1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Ter bestudering van het projectgebied worden hieronder een aantal historische kaarten in beschouwing genomen. Deze kaarten zijn momentopnamen doorheen de geschiedenis en verschaffen ons inzicht in de bebouwingshistoriek van het desbetreffende projectgebied. Het plangebied is op meerdere historische kaarten af te lezen. Hieronder worden de Deventerkaart (ca. 1560), de Ferrariskaart (1777), de Atlas der Buurtwegen (1840), de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) besproken.

Op het plan van Jacob van Deventer is het verloop van de huidige Brusselse Steenweg reeds duidelijk waar te nemen. De ligging van het plangebied nabij een oud wegtracé impliceert een verhoogde verwachting naar sporen van bebouwing. Op de Deventerkaart is langsheen de weg duidelijk bebouwing waar te nemen. Gelet het indicatieve karakter van de kaart kan niet met zekerheid gesteld worden of zich bebouwing situeert binnen het plangebied.

De Ferrariskaart geeft een gelijk beeld weer. Het plangebied situeert zich langsheen de Brusselse Steenweg die met bomen is omzoomd. In het noordelijk deel van het plangebied situeert zich een klein, rechthoekig gebouw. Het overgrote deel van het projectgebied staat gekarteerd als akker. Ten westen van het plangebied is het brede meersgebied van de Dender waar te nemen.

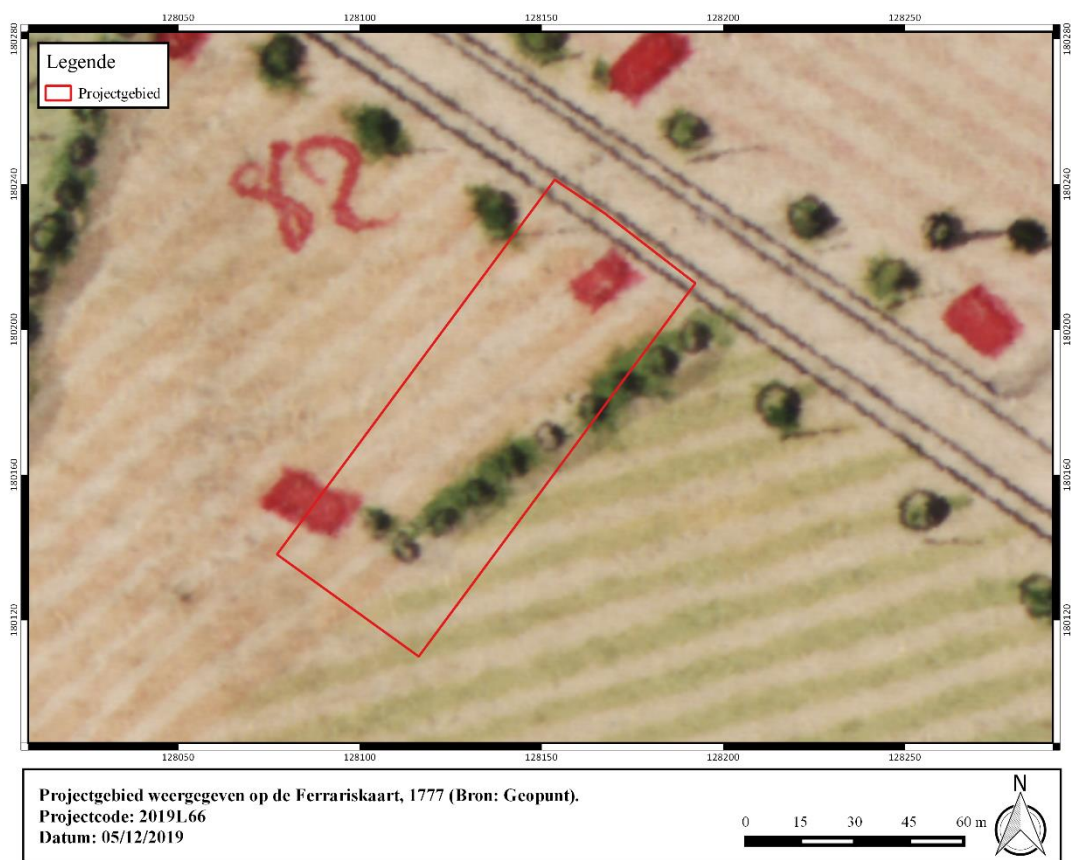
Het plangebied is tevens weergegeven op de Atlas der Buurtwegen uit 1840. De bebouwing in het noordelijk deel van het plangebied is nog steeds aanwezig. Op de Poppkaart kan nog steeds eenzelfde situatie geconstateerd worden. Het plangebied omvat percelen 20e, 20f en 20g. De bebouwing bevindt zich in het noordoosten van het onderzoeksgebied. Op de topografische kaart Vandermaelen zijn er geen relevante wijzigingen ten opzichte van voorgaande historische kaarten op te merken.



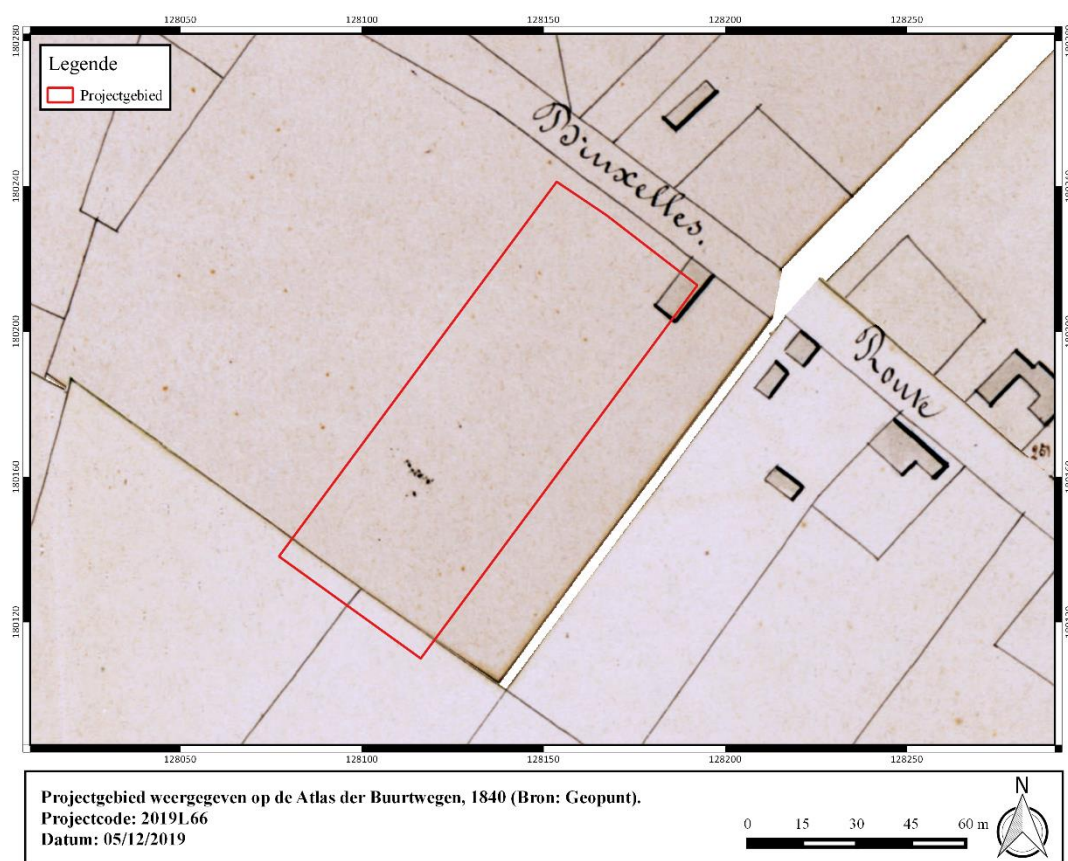
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de kaart van Jacob van Deventer, ca. 1560 (Bron: Cartesius).



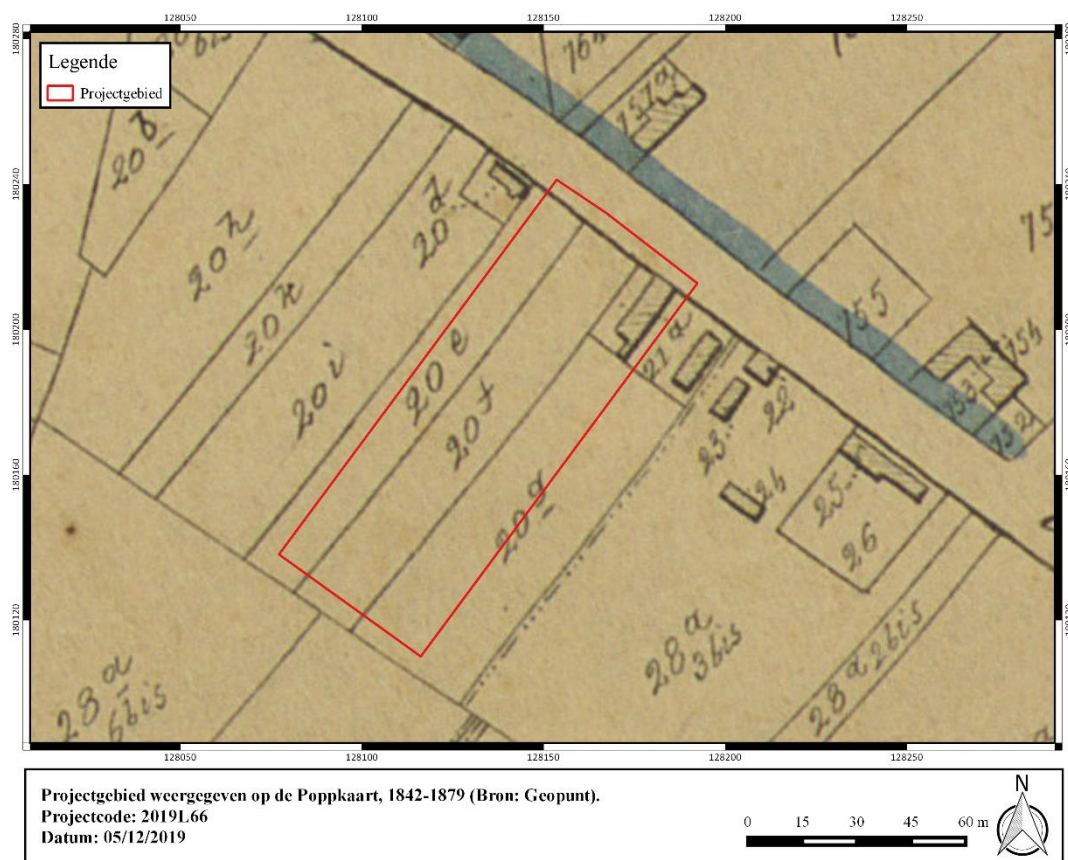
Figuur 24: Projectgebied en omgeving weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).



Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).

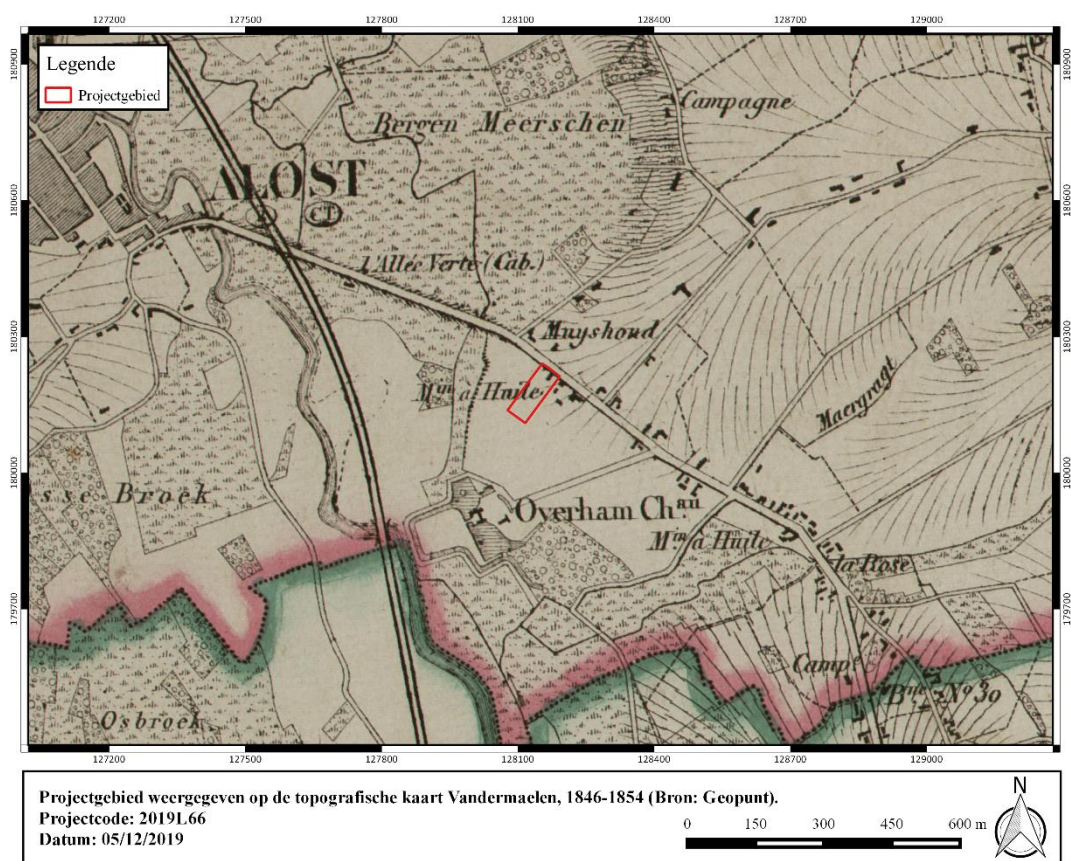


Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt).



Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).





Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

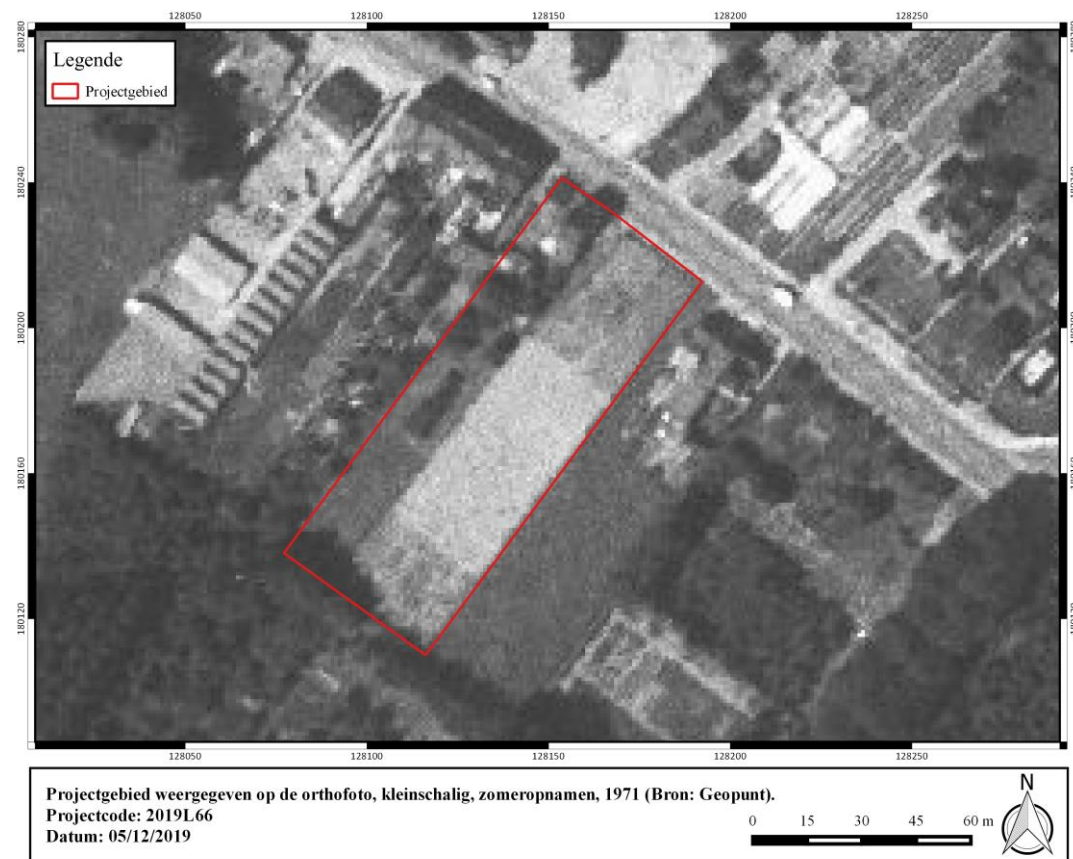


Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het projectgebied is doorheen de jaren op enkele luchtfoto's vastgelegd. De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

De eerste beschikbare orthofoto dateert uit 1971. Op deze luchtfoto is reeds de huidige toestand waar te nemen. Op heden is ca. 300 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing is residentieel van aard en situeert zich in het noordelijk gedeelte van het plangebied. Het overige gedeelte van het plangebied is in gebruik als een tuin bestaande uit een grasveld met verspreid een aantal bomen.



Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).





Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1999 (Bron: Geopunt).



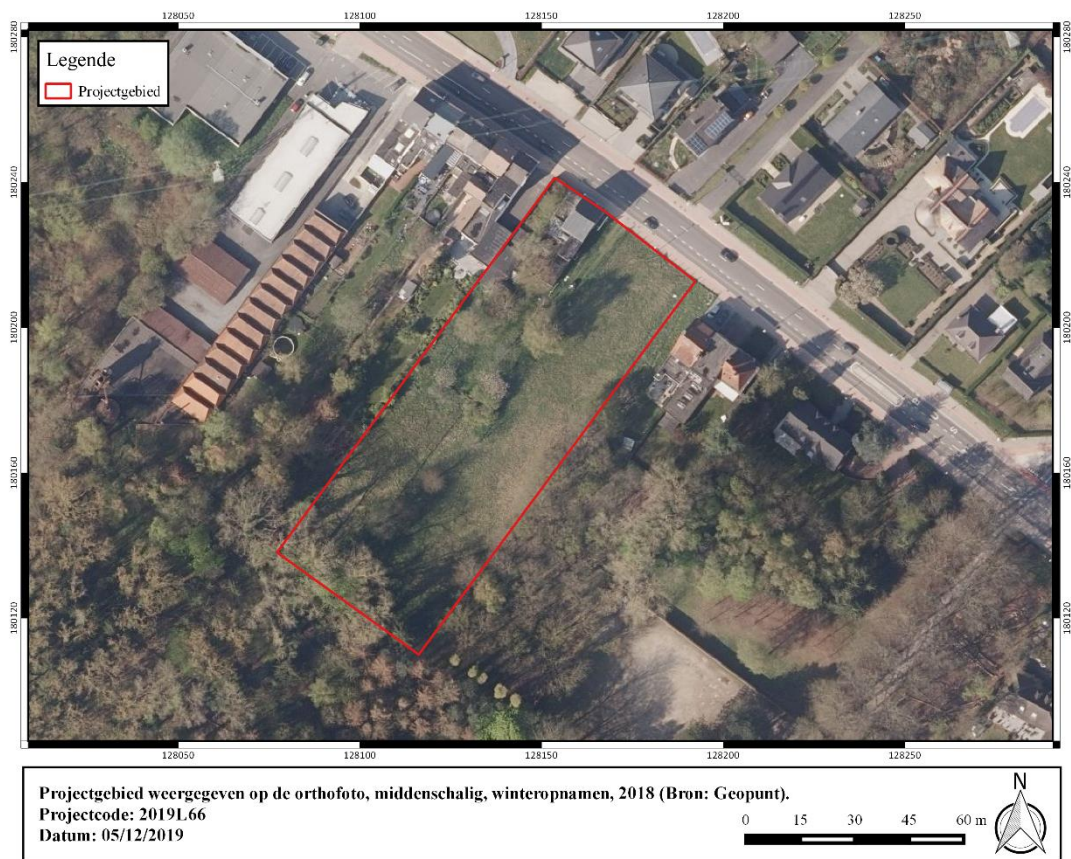
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).



Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).



Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).



Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een appartementsgebouw met ondergrondse parkeergarage, omliggende infrastructuur en nieuw aangelegde tuin met bufferbekken aan de Brusselse Steenweg 59 te Aalst. Het projectgebied is ca. 6180 m² groot en wordt tot op heden ingenomen door een woning in de noordwestelijke hoek van het terrein met bijhorende tuin.

Landschappelijk gezien is Aalst gelegen op de overgang van de zandstreek in de Vlaamse Vallei in het noorden en de zandleemstreek in het zuiden. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de rechterflank van de Dender, op de overgang van de riviervallei en het hoger gelegen terras langs de Dendervallei. De Quartairgeologische kaart situeert het terrein op de rand van een zuiver eolische sequentie uit het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen en een profielopbouw waarbij de basis van de Quartaire afzettingen bestaat uit fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Op ruime afstand ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt de Molenbeek richting de Dender, ten zuiden loopt de vallei van de Zomergembeek. Een 300-tal meter ten westen van het terrein loopt de Beek van de Vier Hollen. Het terrein situeert zich aldus op een hoger en droger gelegen areaal dat langs 3 zijden wordt afgeschermd door de twee beekvalleien en de vallei van de Dender en moet bijgevolg een strategisch geschikte locatie geweest zijn voor bewoning en bewerking in het verleden. De ligging op de overgang van de riviervallei richting hoger gelegen terrein, omgeven door kleinere beekvalleien en stromen waar overlappende biotopen op verschillende seizoenen geëxploiteerd kunnen worden moet daarenboven ook interessant geweest zijn voor groepen rondtrekkende jager-verzamelaars. Op de bodemkaart is echter te zien hoe het terrein zich te midden van een cluster polygonen ‘vergraven gronden’ en ‘opgehoogde gronden’ bevindt. De aard hiervan is ongekend. Vanwege het indicatieve karakter van de gegevens van de bodemkaart zijn objectieve terreinwaarnemingen noodzakelijk om de bodemopbouw en verstoringsgraad in kaart te brengen.

De cartografische bronnen geven een open en landelijk karakter van het onderzoeksgebied en de omgeving weer. Het terrein situeert zich op meer dan een halve kilometer ten zuidoosten van de historische stadskern van Aalst. Op de 16^e eeuwse kaart van Jacob van Deventer is rondom de locatie van het onderzoeksgebied reeds bebouwing langs de steenweg waarneembaar. Zo ook op de 18^e-eeuwse kaart van Ferraris waarop 2 vrijstaande gebouwen te zien zijn die zich (gedeeltelijk) binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bevinden. Het terrein is grotendeels in gebruik als akker. Op de Ferrariskaart is goed te zien hoe het terrein zich op de rand van een uitgestrekt complex hoger gelegen akkerland bevindt in het oosten en het lager gelegen meersgebied langs de Dender. Een boogscheut ten zuiden van het onderzoeksterrein is een kasteelcomplex omgeven door een waterlichaam afgebeeld. Dit betreft het ‘Kasteel van Overhamme’. Het kaartmateriaal uit de 19^e eeuw geeft weinig verandering weer inzake het landgebruik, het zuidelijke gebouw wordt echter niet langer afgebeeld. De Vandermaelenkaart geeft in de omgeving van het onderzoeksgebied de aanwezigheid van een olieslagmolen aan. Uit de orthofotosequentie valt weinig informatie af te leiden met betrekking tot het landgebruik. Op het oudste luchtbeeld is de huidige situatie reeds herkenbaar. Uit de luchtfotosequentie kunnen geen grondwerken of andere activiteiten herkend worden die aan de basis kunnen liggen van de gegevens van de bodemkaart.

Op het kaartblad van de CAI is ter hoogte van de historische kern van Aalst ten noordwesten van het onderzoeksgebied een cluster archeologische sites aangegeven. Dit betreft onderzoek in de historische binnenstad van Aalst. Uit dit onderzoek blijkt dat de er ter hoogte van de stadskern gesproken kan worden van quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds het finaal-paleolithicum tot op heden. Bij verschillende onderzoeken in de stadskern zijn versmeten lithische artefacten gerecupereerd. Dit is ook het geval voor de metaaltijden, bij onderzoek rond de Sint-Martinuskerk en de Oude Vismarkt werd ceramiek uit de metaaltijden gerecupereerd.



Het aantreffen van verschillende verspreide crematiegraven wijst eveneens op bewoning ter hoogte van de stadskern tijdens de Romeinse periode. Het merendeel van het gekend onderzoek bracht, gezien de stedelijke context, resten van leven en werken in de middeleeuwse stad in kaart. In het buitengebied ten zuidoosten van de stad is gekend archeologisch onderzoek eerder schaars. Enerzijds kan dit naar alle waarschijnlijkheid verklaard worden door een gebrek aan onderzoek en anderzijds moet het uitgestrekte moerasgebied langs de Dender minder geschikt geweest zijn voor bewoning of bewerking. In dit meersgebied werd aan het ten oosten van de Dender een mechanische prospectie uitgevoerd op een terrein langs de Overhammedreef. Hierbij werden enkel resten uit ten vroegste de 18^e eeuw aangesneden (CAI 211503). Het huidige onderzoeksgebied situeert zich echter op hoger terrein en uit de cartografische bronnen kan afgeleid worden dat de omgeving ervan werd geëxploiteerd en zeer zeker geschikt was voor bewoning. Een landschappelijk boor- proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2017 ter hoogte van Brusselse Steenweg 160 bracht eveneens enkel resten van vroegmoderne landindeling aan het licht. Op delen van het terrein werd wel bij het booronderzoek wel een diepe bewerking vastgesteld, waardoor ondiepe oudere sporen mogelijk verloren zijn gegaan (CAI 217998). Tot slot wijst ook een waarneming aan de Immerzeeldreef, ca. 2km ten oosten van het huidige projectgebied, op menselijke aanwezigheid tijdens de Romeinse periode. Bij een mechanische prospectie werden naast enkele subrecente sporen één of twee brandrestengraven uit de Romeinse periode waargenomen (CAI 213246). Ook bij een veldprospectie langs de Melkweg, aan de overzijde van de Dender werden lithische artefacten en materiële resten uit de Romeinse periode gerecupereerd (CAI 31927).

Het samenspel van al deze gekende vindplaatsen, landschappelijke factoren en cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse bewoning wijst op quasi doorlopende menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied vanaf de steentijden. Er dient dan ook uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactenconcentraties en resten van bewoning of begraving bestaand uit bodemsporen. Op basis van de beschikbare gegevens uit de bureaustudie kan de impact van de geplande werken op het bodemarchief echter niet ingeschat worden, terreinwaarnemingen zijn hiervoor noodzakelijk. De bodemkaart wijst op een vergraven bodemarchief. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek dit objectief vast te stellen en de bodemopbouw te evalueren. Mogelijk is het bodemarchief dermate verstoord dat de toepassing van eender welke onderzoeksmethode niet langer kan leiden tot kenniswinst. Blijkt daarentegen dat bodemhorizonten, die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites aanwezig zijn, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit verkennend booronderzoek aangevuld met waarderende boringen en/of proefputten. Om een inschatting te kunnen maken inzake de aanwezigheid van bewoningsresten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Domein Kasteel van Overhamme* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/165> (geraadpleegd op 6 december 2019)

AGIV

CALLEBAUT D. 1981, Het Oud Kasteel te Petegem I. De Karolingische curtis en haar ontwikkeling tot de XIIde eeuw, *Archaeologia Belgica* 237, Brussel.

DE GROOTE K & MOENS J., 1995. De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), in: *Archeologie in Vlaanderen*, jg. IV-1994, 138-141.

DE GROOTE K., 2000. Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad. *Archeologie van de Aalsterse stadsontwikkeling*, in *Het Land van Aalst*, jg. LII-2, 234-252.

DE GROOTE K., AMEELS V., MOENS J. & DEBONNE V., 2010. Archeologisch onderzoek te Aalst-Sint-Jozefscollege (prov. Oost-Vlaanderen) 2009-2010 (Intern Rapport VIOE), Brussel.

DE GROOTE K., 2013. De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad, in *Monumenten, Landschappen en archeologie*, jg. 32, nr. 1, 4-32.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

SERGANT J., 2004 Steentijdvondsten in de regio Aalst (Oost-Vlaanderen en Brabant, België). *Inventaris en geografische analyse (Archeologische Inventaris Vlaanderen Buitengewone Reeks 8)*. Gent.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

